

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Економіки та менеджменту
(повна назва факультету)
бухгалтерського обліку та аудиту
(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

магістра

(назва освітнього ступеня)

на тему: **Обліково-аналітичні аспекти господарських процесів
на підприємстві (на прикладі ТОВ «Ліс Центр»)**

Виконав: студент (ка) VI курсу, групи ПОмз-61
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва спеціальності)

	<u>Беш Х.А.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)
Керівник	<u>Корольок Т.М.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)
Нормоконтроль	<u>Митник У.М.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)
Завідувач кафедри	<u>Співак С.М.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)
Рецензент	<u>Дмитрів Д.В.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)

Тернопіль
2024

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет

Економіки та менеджменту

(повна назва факультету)

Кафедра

бухгалтерського обліку та аудиту

(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Співак С.М.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

«__» _____ 20__р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

на здобуття освітнього ступеня

магістр

(назва освітнього ступеня)

за спеціальністю

071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва спеціальності)

студенту

Беш Христині Андріївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи

Обліково-аналітичні аспекти господарських процесів на підприємстві
(на прикладі ТОВ «Ліс Центр»)

Керівник роботи

Корольок Тетяна Миколаївна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом ректора від « 08 » жовтня 2024 року № 4/7-974

2. Термін подання студентом роботи

16.12.2024 р.

3. Вихідні дані до роботи

Навчальна та наукова література, нормативно-правові та законодавчі акти з питань обліку та аналізу, статистична інформація, фінансова звітність досліджуваного підприємства

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Теоретико-методичні основи обліку та аналізу господарських процесів

Методичні та організаційні основи обліку господарських процесів ТОВ «Ліс Центр»

Аналізування та оцінювання господарської діяльності ТОВ «Ліс Центр»

Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, слайдів)

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Охорона праці	Голда Н.М.		
Безпека в надзвичайних ситуаціях	Стручок В.С.		

7. Дата видачі завдання 09.10.2024р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Погодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	до 14.10.2024 р.	
2	Підбір і опрацювання літератури	до 24.10.2024 р.	
3	Підготовка розділу 1 «Теоретико-методичні основи обліку та аналізу господарських процесів»	до 06.11.2024 р.	
4	Підготовка розділу 2 «Методичні та організаційні основи обліку господарських процесів ТОВ «Ліс Центр»	до 20.11.2024 р.	
5	Підготовка розділу 3 «Аналізування та оцінювання господарської діяльності ТОВ «Ліс Центр»	до 02.12.2024 р.	
6	Підготовка розділу 4 «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях»	до 09.12.2024 р.	
7	Подання кваліфікаційної роботи для здійснення перевірки на плагіат	до 12.12.2024 р.	
8	Попередній захист роботи	13.12. 2024 р.	
9	Подання готової роботи на кафедру	до 16.12.2024 р.	

Студент

(підпис)

Беш Х.А.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Королук Т.М.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ	6
1.1. Сутність господарських процесів, їх послідовність у діяльності підприємства та завдання їх обліку й аналізу	6
1.2. Економічна характеристика діяльності ТОВ «Ліс Центр»	13
Висновки до розділу 1	17
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ ТОВ «ЛІС ЦЕНТР»	19
2.1. Методичні аспекти обліку процесу постачання ТОВ «Ліс Центр»	19
2.2. Первинний, синтетичний та аналітичний облік процесу виробництва ТОВ «Ліс Центр»	27
2.3. Методика та організація обліку процесу реалізації підприємства	35
Висновки до розділу 2	42
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗУВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ЛІС ЦЕНТР»	44
3.1. Аналізування основних показників господарської діяльності підприємства	44
3.2. Оцінювання ефективності господарської діяльності ТОВ «Ліс Центр»	51
Висновки до розділу 3	57
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	58
4.1. Охорона праці на ТОВ «Ліс Центр»	58
4.2. Дослідження стійкості роботи товариства в умовах надзвичайних ситуацій	60
Висновки до розділу 4	62
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70
ДОДАТКИ	77

АНОТАЦІЯ

Беш Х.А. Обліково-аналітичні аспекти господарських процесів на підприємстві (на прикладі ТОВ «Ліс Центр»). – Рукопис.

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування. – Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя. – Тернопіль, 2024.

Дослідження обліково-аналітичних аспектів господарських процесів на підприємстві охоплює теоретико-методичні та організаційні підходи до обліку, аналізу та оцінювання ефективності управлінських рішень.

Особливу увагу приділено систематизації даних, що сприяє прийняттю обґрунтованих рішень у процесах постачання, виробництва та реалізації. Розглянуто основні завдання обліку господарських процесів, які впливають на загальну продуктивність підприємства. Аналіз економічної характеристики діяльності ТОВ «Ліс Центр» показав його конкурентоспроможність на ринку. Методичні основи обліку постачання, виробництва та реалізації продемонстрували важливість систематизації даних для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Вивчення первинного, синтетичного та аналітичного обліку процесів підприємства виявило слабкі місця в інформаційній підтримці. Виявлено необхідність впровадження нових технологій та автоматизації обліку. Проведений аналіз основних показників господарської діяльності дозволив виявити тенденції та проблеми, що потребують термінового вирішення. Оцінка результатів діяльності підприємства засвідчила важливість своєчасного моніторингу та аналізу, що дозволяє оперативно реагувати на зміни ринку. Досліджено основні аспекти організації в напрямку охорони праці на досліджуваному підприємстві й забезпечення безпеки в надзвичайних ситуаціях.

Ключові слова: господарські процеси, постачання, виробництво, реалізація, ефективність, прибуток, витрати, облік, аналіз.

ВСТУП

Актуальність теми. Обліково-аналітичні аспекти господарських процесів на підприємстві є критично важливими для забезпечення ефективного управління ресурсами та прийняття обґрунтованих рішень. У сучасному динамічному бізнес-середовищі, де конкуренція постійно зростає, підприємствам необхідно мати чітку систему обліку, яка дозволяє відстежувати всі етапи господарської діяльності – від постачання сировини до реалізації готової продукції. Систематизація даних та їх аналіз забезпечують підприємству не лише контроль за фінансовими показниками, а й можливість адаптуватися до змін ринку, вдосконалюючи управлінські процеси.

Дослідження обліково-аналітичних аспектів виявляє, що правильне ведення обліку господарських процесів суттєво впливає на загальну продуктивність підприємства. Вивчення методичних підходів до обліку та аналізу господарських операцій дозволяє виявити існуючі проблеми та слабкі місця, які потребують термінового вирішення. Крім того, застосування новітніх технологій та автоматизації облікових процесів є необхідними умовами для підвищення ефективності роботи підприємства. У результаті, обліково-аналітична діяльність стає важливим інструментом для забезпечення конкурентоспроможності та стабільного розвитку підприємства.

Питання обліку та аналізу господарських процесів у різні історичні періоди були предметом вивчення багатьох вчених, які внесли значний вклад у розвиток теорії та практики в цій сфері. Серед них можна виділити таких дослідників, як В.А. Дерій, Ф.Ф. Бутинець, Я.М. Демченко, Д.Л. Кузьмін, В.І. Бачинський, О.О. Євтушевська, П.О. Куцик, Л.Г. Медвідь, Н.Г. Міценко, Х. С. Передало, О. М. Чабанюк та інші. Це підтверджує актуальність та значущість досліджень обліково-аналітичних аспектів господарських процесів у сучасному управлінні господарською діяльністю підприємства.

Водночас існують невирішені питання, пов'язані з дослідженням методичних підходів до обліку, аналізу господарських процесів, які відповідають сучасним вимогам управління підприємствами. Ці проблеми потребують більш детального вивчення, щоб адаптувати традиційні методи до нових умов ринку та забезпечити ефективність управлінських рішень.

Мета і завдання дослідження. Метою є дослідження обліково-аналітичних аспектів господарських процесів на підприємстві, що включає теоретико-методичні та організаційні підходи до обліку, аналізу та оцінювання ефективності управлінських рішень з формуванням напрямків їх удосконалення на підприємстві.

Для досягнення вказаної мети необхідне виконання завдань:

- вивчення сутності господарських процесів, їх послідовності у діяльності підприємства та завдання їх обліку й аналізу;
- здійснення економічної характеристики діяльності ТОВ «Ліс Центр»;
- розкриття методичних та організаційних основ обліку господарських процесів ТОВ «Ліс Центр», подання пропозицій щодо удосконалення;
- виконання аналізування основних показників господарської діяльності підприємства;
- здійснення оцінювання ефективності господарської діяльності ТОВ «Ліс Центр»;
- розкриття організаційних основ щодо охорони праці на підприємстві та забезпечення безпеки в надзвичайних ситуаціях.

Об'єкт дослідження. Об'єктом представлено господарські процеси діяльності підприємства.

Предмет дослідження. Предметом дослідження виступають теоретико-методичні та організаційні підходи до обліку, аналізу та оцінювання господарських процесів підприємства.

Методи дослідження. Зазначені завдання дослідження були реалізовані за допомогою різноманітних методів, зокрема, теоретичного узагальнення, порівняльного аналізу, а також дедуктивних і індуктивних підходів. Крім того, використовувалися методи дослідження причинно-наслідкових зв'язків, абстрактно-логічного мислення, абстрагування, а також аналізу і синтезу, що доповнювали економічний аналіз.

Інформаційною основою дослідження стали законодавчі акти та нормативні документи, що регулюють теоретичні, методичні та організаційні аспекти обліку й аналізу господарських процесів підприємств. Також враховувалися наукові праці як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників, статті з наукових журналів, а також звітні дані, отримані від досліджуваного підприємства.

Науковою новизною отриманих результатів дослідження є обґрунтування теоретичних основ, а також розробка пропозицій щодо вдосконалення методичних та організаційних підходів до обліку і аналізу господарських процесів. Зокрема, акцентується на інтеграції автоматизованих інформаційних систем в облікові процеси, що дозволить забезпечити моніторинг і обробку даних у режимі реального часу.

Практичне значення отриманих результатів полягає у впровадженні запропонованих рішень у діяльність підприємства. Ці заходи мають практичний характер і сприятимуть не лише ефективному обліку господарських процесів на підприємстві, але й зменшать ризик людських помилок, підвищуючи оперативність обробки даних.

Структура й обсяг роботи. Кваліфікаційна робота сформована із вступу, 4 розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, 2 додатки. Робота містить 12 таблиць та 24 рисунки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ

1.1. Сутність господарських процесів, їх послідовність у діяльності підприємства та завдання їх обліку й аналізу

Господарська діяльність суб'єктів ринку представляє собою діяльність, що пов'язана з виробничими процесами, процесами обміну та споживання матеріальних й нематеріальних благ. Основне призначення суб'єктів ринку матеріального виробництва є виробничі процеси необхідних продуктів суспільству. Безперебійність виробничих процесів забезпечується за рахунок процесів постачання необхідними господарськими засобами та предметами праці, та в подальшому процесами реалізації створеного продукту праці.

Загалом процеси постачання, виробництва та реалізації є взаємопов'язаними та взаємообумовленими. Вони постійно змінюють один одного, тому відбувається безперервний кругообіг господарських активів (засобів) [20; 27].

Бухгалтерський облік, фіксуючи господарські операції підприємства, забезпечує моніторинг і контроль господарських процесів, а також відстежує створення і переміщення суспільного продукту.

Початковим етапом кругообігу господарських активів (засобів) є процес постачання. Він є обов'язковим етапом для забезпечення успішної організації виробничого процесу на підприємстві. Загалом являє собою процес забезпечення підприємства усіма необхідними для виробничого процесу засобами виробництва.

Процес постачання представляє собою витрачання грошових коштів та купівлю засобів та предметів праці, тобто засобів виробництва, у постачальника. Вони є необхідними для виробничих процесів на

підприємстві. Відповідно в якості об'єктів бухгалтерського обліку виступаються витрати, які здійснюються на процес постачання. Фактично об'єктами є собівартість придбання засобів виробництва, вартість потрібних предметів праці, оцінених в натуральних та грошових вимірниках, а також розрахункові відносини із постачальниками та підрядниками під час процесу постачання.

Купівля засобів виробництва супроводжується сплатою постачальнику купівельної їх вартості, здійсненням витрат на перевезення цінностей, навантаження, розвантаження та ін. В цілому останні витрати називаються транспортно-заготівельними. Таким чином, фактична собівартість куплених засобів виробництва складає сукупність купівельної їх вартості та транспортно-заготівельних витрат [39].

Завданнями бухгалтерського обліку процесу постачання виступає забезпечення достовірності інформації щодо обсягу постачання по кількісних та якісних показниках, а також собівартості придбання засобів виробництва. Крім цього, до завдань обліку відноситься контроль щодо своєчасності розрахункових операцій з постачальниками, транспортними та іншими підприємствами по операціях, що пов'язані із купівлею засобів виробництва та їх транспортуванням.

Завданнями аналізування процесу постачання виступають дослідження операцій з постачання господарських засобів, аналіз їх невиконання, порушення якості, оцінювання розрахунків за отримані господарські засоби по укладених договорах, аналізування замовлень господарських засобів та їх ритмічності.

Основою кругообігу господарських засобів підприємства виступає процес виробництва. У цьому процесі підприємство використовує засоби праці (у вигляді машин, обладнання, будівель тощо), предмети праці (у вигляді сировини, матеріалів тощо) та жива праця робітників [31].

Процес виробництва являє собою господарські операції, які виконуються для виготовлення продукції, товарів, виконання робіт, надання

послуг. Наведені господарські операції зумовлюють витрати виробництва. Останні представляють собою сукупність вартості використаних у виробничому процесі засобів виробництва, тобто засобів та предметів праці, які є втіленням витрачених сировини, матеріалів, нарахованої амортизації, праці робітників із нарахуваннями, що відбулося у минулому. Крім виробничих витрат, відбуваються витрати щодо обслуговування виробничого процесу (загальногосподарські) та адміністративні витрати (рис. 1.1) [35].

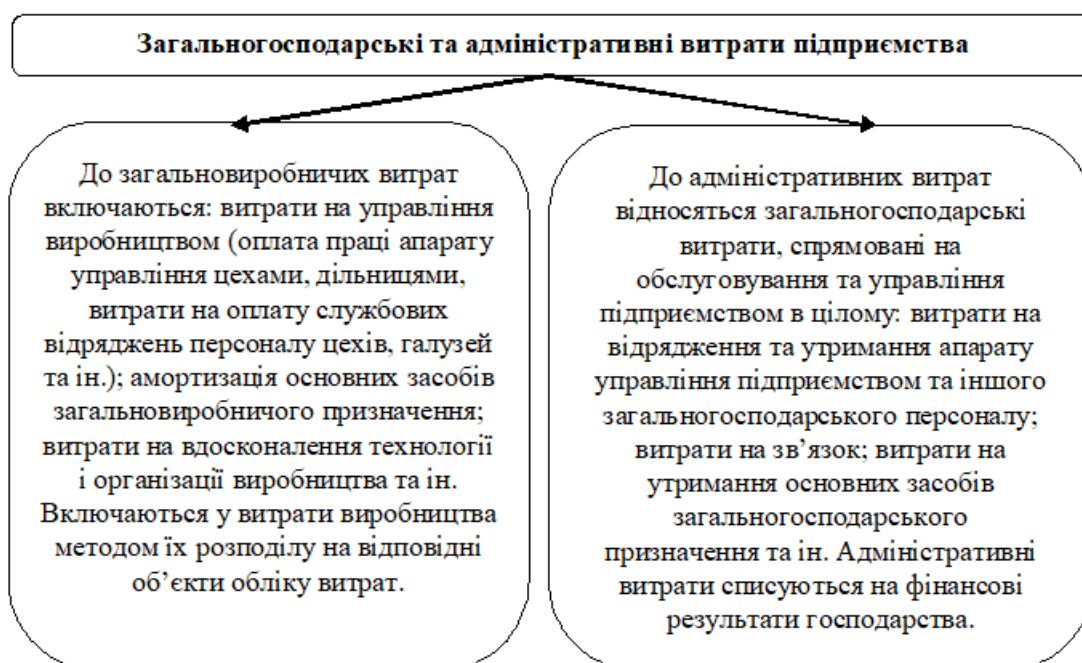

Рис. 1.1. Загальногосподарські та адміністративні витрати підприємства

Загалом собівартість виробленої продукції в процесі виробництва формується шляхом сумування витрат праці в грошовій оцінці (у вигляді суми нарахованої заробітної плати), витрат матеріалів та інших витрат. Фактично в процесі виробництва відбувається споживання предметів праці в повному обсязі та засобів праці у вигляді їх зносу.

За різними ознаками витрати виробництва класифікуються на наступні види, що відображено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація витрат виробництва

Ознака	Види	Склад витрат виробництва
За економічним змістом	Матеріальні витрати	До матеріальних витрат належать: вартість використаної сировини та матеріалів, нафтопродуктів тощо; вартість використаних у процесі виробництва основних засобів на суму їх зносу (амортизації).
	Витрати живої праці	До витрат живої праці належать витрати на оплату праці, а також нарахування на неї (відрахування на соціальні заходи).
За характером участі у виробництві	Основні	Основні витрати безпосередньо пов'язані з процесом виробництва. Це витрати на оплату праці робітників, зайнятих на виробництві продукції, вартість витрачених матеріалів, знос (амортизація) основних засобів, нематеріальних активів тощо.
	Накладні	До накладних витрат відносяться загальновиробничі витрати, зумовлені організацією і управлінням окремими галузями виробництва.
За способом віднесення на собівартість продукції	Прямі	До прямих витрат належать витрати, пов'язані з виробництвом тільки певного виду продукції. Їх безпосередньо відносять на вироблену продукцію.
	Непрямі	Непрямі витрати – витрати, що не можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкту витрат економічно доцільним шляхом. Вони пов'язані одночасно з виробництвом кількох видів продукції і тому їх включають у собівартість кожного виду продукції шляхом розподілу.
За складом	Однорічкові (прості)	До простих належать витрати, які за економічним змістом не поділяються на складові частини. Наприклад, вартість матеріалів, амортизація основних засобів, оплата праці робітників тощо.
	Комплексні (складні)	До комплексних належать витрати, які складаються з декількох елементів. Так, послуги вантажного автотранспорту оцінюються за вартістю виконаних тонно-кілометрів, яка складається із вартості нафтопродуктів, заробітної плати водія, амортизації автомобіля тощо.
За відношенням до обсягу виробництва	Змінні	Змінні витрати безпосередньо залежать від обсягу виробництва.
	Постійні (умовно постійні)	Постійні (умовно постійні) витрати не залежать або майже не залежать від обсягу виробленої продукції чи обсягу виконаних робіт (загальновиробничі витрати, амортизація основних засобів тощо).

В цілому виробничий процес в бухгалтерському обліку має відображення як процесу виробничого споживання, так і процесу створення продуктів праці (виготовлена продукція, надані послуги, виконані роботи тощо).

Сукупна вартість заново створеного продукту суттєво відрізняється як якістю й призначенням, так і в кількісному вираженні від вартості використаних предметів та засобів. Це є результатом того, що у вартість продукту входить окрім використаних засобів також нова вартість, створена працею робітників, тобто національний дохід.

До об'єктів бухгалтерського обліку у процесі виробництва на підприємстві включаються витрати на виробництво продукції (виконання робіт, надання послуг). Це дає можливість розрахувати фактичну собівартість продукції, робіт, послуг та їх обсяг у натуральних та грошових вимірниках [39].

До завдань бухгалтерського обліку виробничого процесу відносяться розрахунок обсягу виробництва у фактичних показниках (кількість виготовленої продукції у натуральному та грошовому вираженні впродовж звітного періоду) та фактичної собівартості продукції загалом й по кожному виду зокрема.

Аналізування процесу виробництва виконується по питаннях аналізування обсягів та динаміки виробництва продукції, оцінювання її асортименту та структури, ритмічності випуску, якості та браку, дослідження факторів, що впливають на обсяги продукції впродовж останніх років, визначення резервів збільшення випуску продукції [13].

Завершальним етапом кругообігу господарських засобів є процес реалізації, суть якого полягає у реалізації частини готової продукції, отриманої у процесі виробництва. Така реалізація відбувається через відносини купівлі-продажу. Результат покупця в цьому процесі – отримання коштів, тобто виручки. Остання зазвичай більша від суми витрат на виробництво та реалізацію продукції на суму отриманого прибутку. Фактично процес реалізації створює умови для відновлення та розширення виробництва підприємства.

Продаж виготовленої продукції підприємства виступає завершальним етапом повного циклу кругообігу господарських засобів. Відповідно під час

реалізації підприємство повертає у вартісному вираженні кошти, що затратило для виробництва та реалізації продукції. Завдяки цьому підприємство може в подальшому виконувати зобов'язання перед бюджетом, банківськими установами, постачальниками, працівниками по оплаті праці та іншими кредиторами.

В якості об'єктів бухгалтерського обліку процесу реалізації виступають обсяг реалізованої продукції, наданих послуг, виконаних робіт у натуральному та грошовому вираженні, витрати щодо реалізації та отриманий фінансовий результат від реалізації (зазвичай прибуток), розрахунки з покупцями та замовниками.

До основних завдань бухгалтерського обліку процесу реалізації відносяться своєчасність документального оформлення реалізації продукції по кожній партії, організаційні дії щодо обліку та контролю по розрахункових операціях із покупцями та замовниками і отримання від них коштів, розрахунок собівартості реалізованої продукції та суми фінансових результатів в результаті продажу продукції, надання послуг і виконання робіт [7].

Величина витрат, прибутку та рентабельність безпосередньо залежать від темпів зростання обсягів реалізації продукції. Тому аналізування процесу реалізації потребує вивчення виконання планових показників з реалізації продукції, ритмічності її поставок, виконання договірних зобов'язань загалом по підприємству і в розрізі видів продукції, ринків збуту продукції, впливу факторів на зміни наведених показників та розробки заходів із збільшення обсягів випуску продукції.

Таким чином, у бухгалтерському обліку відображаються як господарські процеси, так і їх результати. При цьому господарські засоби при створенні та русі суспільного продукту змінюють свою форму. Спочатку переходять у форму виробничих запасів у процесі постачання. Далі у процесі виробництва предмети праці при впливі засобів праці переходять у форму

продуктів праці. І в процесі реалізації готова продукція переходить у грошову форму.

Загалом перетворення господарських засобів підприємства у процесі господарських процесів з однієї форми у іншу визначається кругообігом господарських засобів [7]. Схематично зображення процесу кругообігу господарських засобів подано на рис. 1.2.

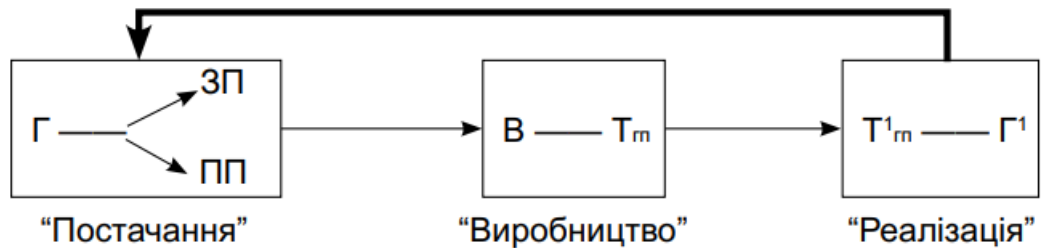

Рис. 1.2. Схема кругообігу господарських засобів

Умовні позначення:

Г – грошові кошти;

ЗП – засоби праці;

ПП – предмети праці;

В – виробництво;

$T_{гп}$ – готова продукція за фактичною собівартістю;

$T^1_{гп}$ – готова продукція за ціною реалізації;

Γ^1 – грошові кошти від реалізації продукції за ціною реалізації.

Наведена схема ілюструє як господарські засоби набувають різних форм та поряд із цим можуть перебувати у всіх трьох формах. Це є обов'язковим підходом безперебійного функціонування підприємства. При недотриманні цього підходу може свідчити про можливі порушення на якомусь етапі кругообігу господарських засобів, що відповідно погіршує нормальні умови функціонування підприємства.

Важливим фактором зростання ефективності використання господарських засобів є зменшення часового проміжку їх перебування на

кожному етапі кругообігу, тобто важливо забезпечувати швидкість оборотності господарських засобів.

Таким чином, система бухгалтерського обліку на підприємстві повинна розкривати певні операції, господарські процеси, що містять ці операції, господарські засоби та джерела їх утворення, а також зміни в господарській діяльності підприємства.

1.2. Економічна характеристика діяльності ТОВ «Ліс Центр»

ТОВ «Ліс Центр» було створено в 2020 році і функціонує в галузі лісопильного та стругального виробництва. Підприємство спеціалізується в напрямку первинної переробки деревини (бука). Господарські процеси досліджуваного підприємства включають усі етапи лісопильного та стругального виробництва, тобто від лісокористування до виготовлення готової продукції.

Напрямами роботи досліджуваного підприємства є наступні :

- суха, пропарена, букова дошка сортів АА, АВ, ВВ та ВС;
- дошки (різної товщини 26, 28, 30, 32, 40, 50 мм, шириною більше 100 мм та довжиною на вибір);
- вироби підприємства використовуються в сфері столярного виробництва, виготовлення меблів й іншої продукції з дерева.

Готова продукція досліджуваного підприємства виготовляється з дотриманням міжнародних норм.

Інформація про ТОВ «Ліс Центр», яка відкрита в публічному просторі, подана в табл. 1.2 [50; 51].

Діяльність досліджуваного підприємства регламентується затвердженням статутом та чинними законодавчими та нормативно-правовими актами в сфері лісопильного та стругального виробництва.

Таблиця 1.2

Характеристика ТОВ «Ліс Центр»

№ з/п	Інформація про підприємство	Характеристика
1	Скорочена назва	ТОВ «ЛІС ЦЕНТР»
2	Статус юридичної особи	Зареєстровано
3	Код ЄДРПОУ	43611514
4	Розмір статутного капіталу	10 000,00 грн.
5	Організаційно-правова форма	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
6	Форма власності	Недержавна власність
7	Види діяльності	Основний 16.10 Лісопильне та стругальне виробництво Інші: 82.99 Надання інших допоміжних комерційних послуг, н.в.і.у. 77.39 Надання в оренду інших машин, устаткування та товарів, н.в.і.у. 72.19 Дослідження й експериментальні розробки у сфері інших природничих і технічних наук 70.22 Консультування з питань комерційної діяльності й керування 52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту 52.21 Допоміжне обслуговування наземного транспорту 52.10 Складське господарство 49.41 Вантажний автомобільний транспорт 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля 46.49 Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення 46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням 46.13 Діяльність посередників у торгівлі деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічними виробами 45.31 Оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів 45.20 Технічне обслуговування та ремонт автотранспортних засобів 16.24 Виробництво дерев'яної тари 16.23 Виробництво інших дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів 16.22 Виробництво щитового паркету

Реалізація продукції ТОВ «Ліс Центр» здійснюється українським компаніям. Крім цього, експортерами є Італія, Польща, Болгарія, Румунія, Туреччина, Об'єднані Арабські Емірати, В'єтнам, Саудівська Аравія, Індія, Китай та інші країни.

Фінансові результати діяльності підприємства за досліджуваний період подано на рис. 1.3.

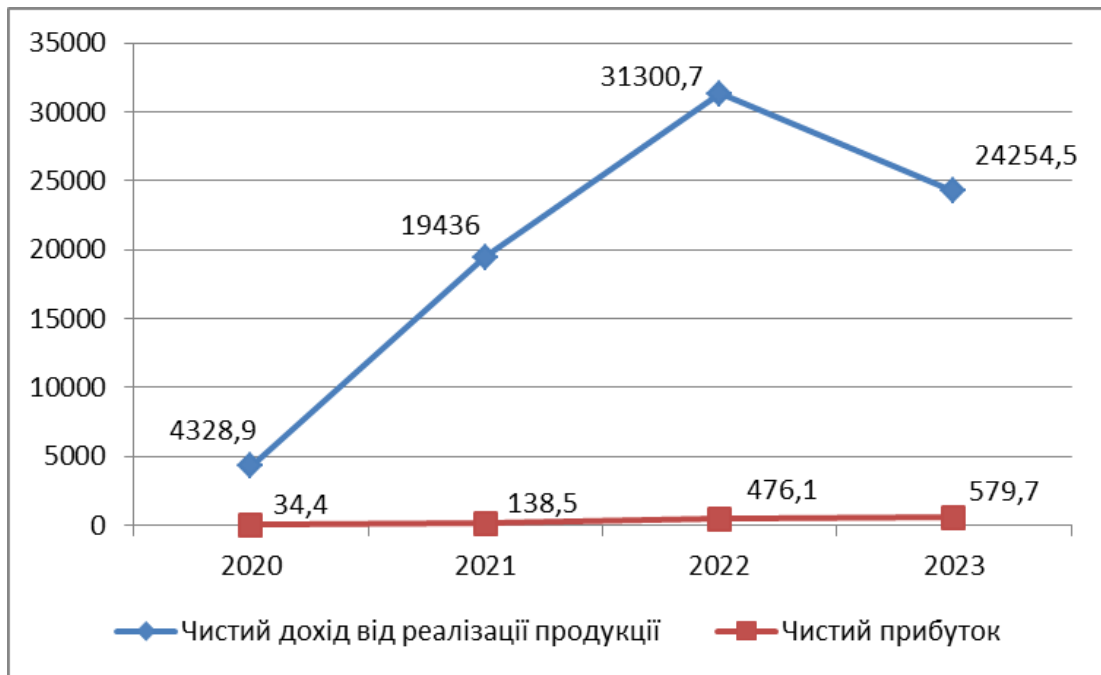

Рис. 1.3. Динаміка результативності ТОВ «Ліс Центр»

Як видно з рис. 1.3, чистий дохід від реалізації та чистий прибуток були незначні в перший рік функціонування досліджуваного підприємства. Далі підприємство почало нарощувати потужності і значно збільшило обсяги чистого доходу і відповідно чистого прибутку.

Витрати діяльності досліджуваного підприємства подано на рис. 1.4.

Важливу роль у діяльності ТОВ «Ліс Центр» відіграють основні засоби як основа для технологічних потужностей підприємства. Досліджуване підприємство для покращення своєї діяльності виконало оновлення й технічне переоснащення виробничого процесу. В результаті цього було модернізовано сушильні камери, придбано й змонтовано камеру в напрямку пропарки деревини із врахуванням специфіки переробки букової деревини.

Завдяки цьому підприємство змогло виготовляти та продавати суху дошку, що має застосування в різних галузях.

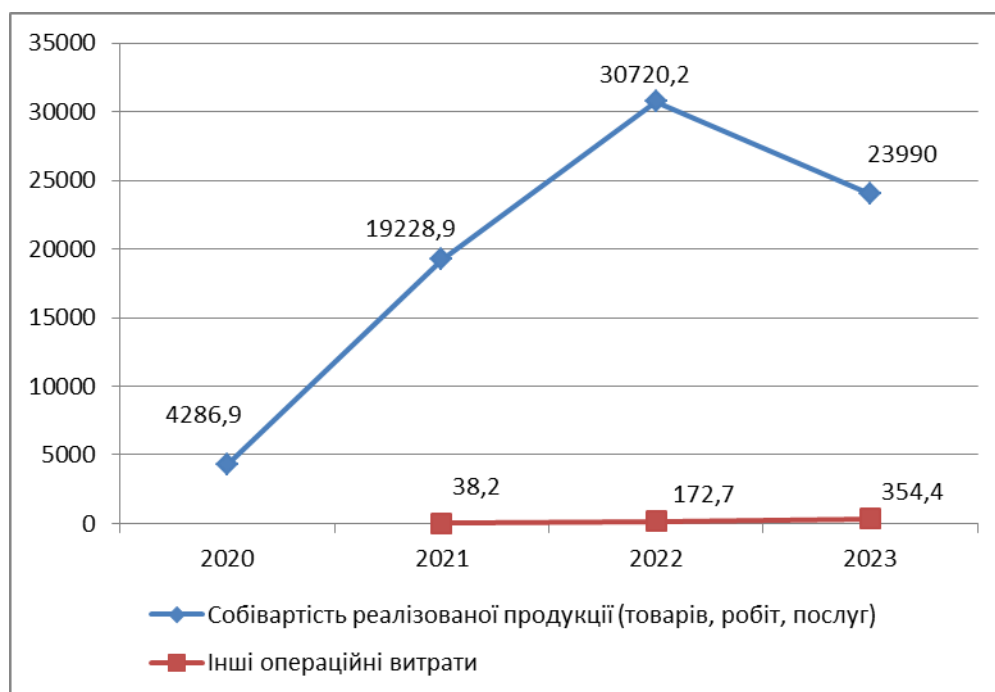

Рис. 1.4. Динаміка витрат діяльності ТОВ «Ліс Центр»

Розглянемо динаміку основних засобів на рис. 1.5.

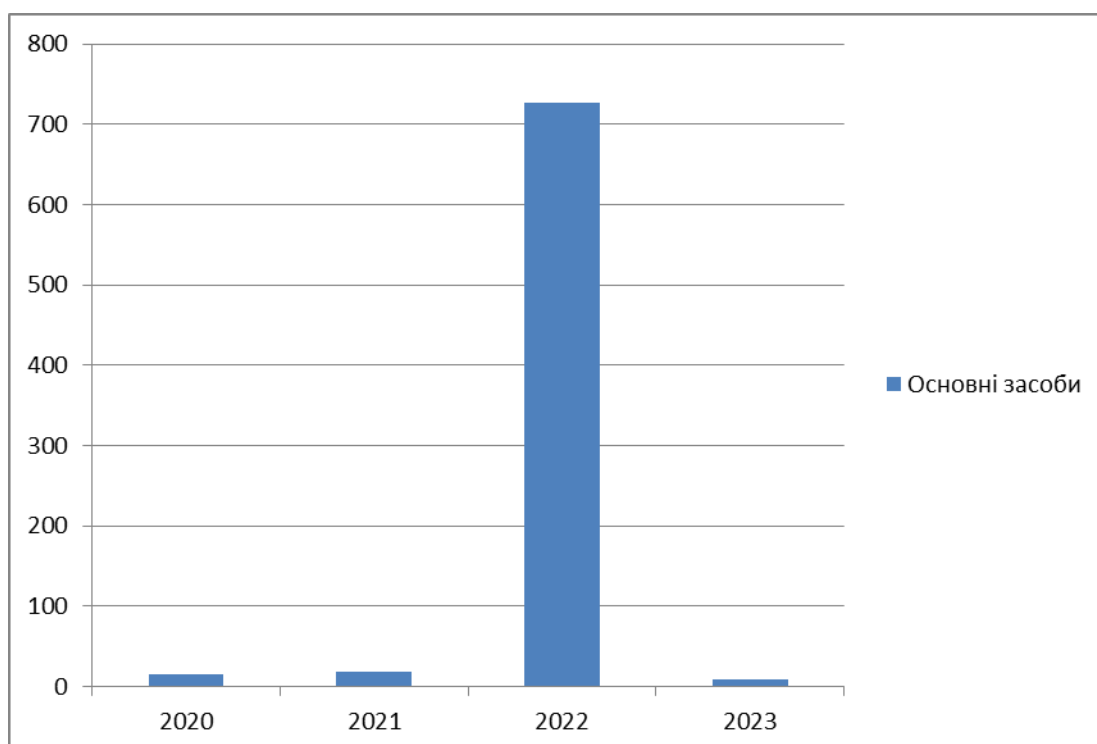

Рис. 1.5. Динаміка основних засобів ТОВ «Ліс Центр»

Як видно з рис. 1.5, основні засоби були незначні в перші два роки функціонування досліджуваного підприємства. Далі підприємство почало нарощувати потужності, здійснило їх оновлення та технічне переоснащення у 2022 році.

Отже, ТОВ «Ліс Центр» працює в сфері лісопильного та стругального виробництва. Спрямованням підприємства є первинна переробка деревини. Обсяги чистого доходу від реалізації продукції мають позитивну динаміку. Підприємство повністю покриває витрати діяльності, отримуючи позитивний фінансовий результат – чистий прибуток.

Висновки до розділу 1

Господарські процеси є невід’ємною частиною діяльності підприємства, оскільки вони визначають послідовність виконання економічних операцій, спрямованих на досягнення його цілей. Ці процеси включають планування, організацію, управління та контроль ресурсів, що дозволяє підприємству ефективно використовувати свої активи та забезпечувати стабільний розвиток. Правильна організація господарських процесів сприяє оптимізації витрат, підвищенню продуктивності та поліпшенню якості продукції чи послуг.

Облік і аналіз господарських процесів є ключовими завданнями для забезпечення ефективного управління підприємством. Облік дозволяє фіксувати всі економічні операції, що сприяє отриманню точної інформації про фінансовий стан та результати діяльності. Аналіз же, у свою чергу, допомагає виявити сильні та слабкі сторони, оцінити ефективність прийнятих рішень та розробити рекомендації для покращення процесів. Тому систематичний облік і глибокий аналіз є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і досягнення стратегічних цілей підприємства.

ТОВ «Ліс Центр» було створено в 2020 році і функціонує в галузі лісопильного та стругального виробництва. Підприємство спеціалізується в напрямку первинної переробки деревини (бука). Господарські процеси досліджуваного підприємства включають усі етапи лісопильного та стругального виробництва, тобто від лісокористування до виготовлення готової продукції.

Реалізація продукції ТОВ «Ліс Центр» здійснюється українським компаніям. Крім цього, експортерами є Італія, Польща, Болгарія, Румунія, Туреччина, Об'єднані Арабські Емірати, В'єтнам, Саудівська Аравія, Індія, Китай та інші країни. Обсяги чистого доходу від реалізації продукції мають позитивну динаміку. Підприємство повністю покриває витрати діяльності, отримуючи позитивний фінансовий результат – чистий прибуток.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ ТОВ «ЛІС ЦЕНТР»

2.1. Методичні аспекти обліку процесу постачання ТОВ «Ліс Центр»

Матеріальні ресурси відіграють важливу роль у діяльності підприємств усіх секторів економіки. У виробничих компаніях вони є основою виготовленої продукції та можуть покращувати її якість, виступаючи як елементи праці. Для торговельних підприємств матеріальні ресурси, насамперед, складаються з товарів, які підлягають продажу. Крім того, усі підприємства, незалежно від їхньої галузевої належності, використовують матеріальні ресурси для своїх господарських потреб, таких як підтримка приміщень у належному санітарно-гігієнічному стані, а також забезпечення роботи адміністративних служб (папір, чорнила, канцелярські товари).

Матеріальні ресурси також мають велике значення під час експлуатації основних засобів, включаючи запасні частини, мастильні матеріали, фарби для ремонту та паливо. Важливо враховувати, що матеріальні ресурси використовуються протягом одного операційного циклу. Таким чином, матеріальні ресурси можна охарактеризувати як предмети праці та товари, які були придбані або виготовлені з метою подальшого використання у виробництві, наданні послуг чи для продажу.

Процес постачання матеріальних ресурсів включає комплекс господарських операцій, що стосуються закупівлі, транспортування предметів праці та товарів на підприємство, а також підготовки їх до стану, в якому вони готові до використання для запланованих цілей [39; 45].

Процес постачання є ключовою частиною кругообороту капіталу підприємства і полягає в забезпеченні його необхідними засобами для

функціонування, зокрема матеріальними цінностями, відповідно до укладених угод. Підприємство здійснює закупівлю матеріальних цінностей, сплачуючи витрати на їх доставку, страхування, транспортування та розвантаження (тобто транспортно-заготівельні витрати) тощо.

Виконання наведених завдань дозволяє формувати показники, необхідні для управління підприємством, зокрема, кількість придбаних матеріальних ресурсів за номенклатурою, суми транспортно-заготівельних та інших витрат, а також загальну вартість придбаних ресурсів.

Значення та роль обліку процесу постачання в діяльності ТОВ «Ліс Центр» можна визначити наступним чином:

1. Контроль витрат: Облік постачання дозволяє підприємству точно контролювати витрати на закупівлю та доставку матеріальних цінностей. Це сприяє оптимізації витрат та підвищенню рентабельності.

2. Прозорість операцій: Ведення детального обліку забезпечує прозорість усіх операцій, пов'язаних із закупівлею, що допомагає уникати помилок і зловживань, а також покращує відносини з постачальниками.

3. Аналіз ефективності: Систематизовані дані про постачання дозволяють проводити аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів, що є важливим для стратегічного планування та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

4. Забезпечення безперервності виробництва: Облік постачання допомагає підтримувати необхідний рівень запасів, що забезпечує безперервність виробничих процесів і уникнення затримок у виконанні замовлень.

5. Формування звітності: Своєчасний та точний облік постачання сприяє складанню фінансової звітності, що є критично важливим для оцінки загального стану підприємства та його фінансових результатів.

Для ведення обліку процесу постачання підприємство виконує такі дії:

- визначення потреб у матеріальних ресурсах на основі виробничих планів і прогнозів попиту;

- переговори з постачальниками та оформлення контрактів на поставку матеріальних цінностей, що включають умови ціни, терміни доставки та інші важливі аспекти;
- організація процесу приймання товарів на складі, перевірка їх відповідності замовленню за якістю і кількістю;
- ведення записів про надходження матеріальних цінностей у бухгалтерських системах, що включає реєстрацію кількості, вартості та витрат на доставку;
- аналіз і облік всіх витрат, пов'язаних із закупівлею та доставкою, включаючи транспортні, страхові та інші витрати;
- моніторинг залишків матеріальних ресурсів на складах для забезпечення їх достатності та своєчасного поповнення;
- формування звітів про постачання, які містять інформацію про закупівлі, витрати, запаси та інші ключові показники для аналізу ефективності;
- оцінка ефективності роботи з постачальниками та вивчення можливостей для оптимізації процесу закупівлі.

Матеріальні ресурси надходять на підприємство різними способами: шляхом платного придбання, власного виготовлення, внесення до статутного капіталу, безкоштовного отримання, обміну та на відповідальне зберігання.

Відповідно до вимог П(С)БО 9 «Запаси», матеріальні ресурси, які надходять або виготовляються на підприємстві, оцінюються по їх первісній вартості.

Формування цієї первісної вартості виконується в залежності від способу їх надходження (табл. 2.1) [36].

Загалом первісна вартість матеріальних ресурсів формується з двох складових (рис. 2.1):

- вартість купівлі по цінах постачальників;
- транспортно-заготівельні витрати (далі – ТЗВ).

Таблиця 2.1

Формування первісної вартості виробничих запасів

Спосіб отримання	Первісна вартість
Придбання за плату	Якщо матеріальні ресурси придбані згідно з договором постачання, або купівлі-продажу на умовах здійснення розрахунків у грошовій формі, то їх первісна вартість складається з наступних витрат: - сум, що сплачуються згідно з договором постачальнику; - сум вартості інформаційних, посередницьких та інших подібних послуг у зв'язку з пошуком і придбанням ресурсів; - сум ввізного мита; - витрат на заготівлю, вантажно-розвантажувальні роботи, транспортування ресурсів до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування та відсотки за комерційний кредит постачальників; - сум непрямих податків, які не відшкодовуються підприємству; - інших витрат, які безпосередньо пов'язані з придбанням ресурсів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях.
	До витрат живої праці належать витрати на оплату праці, а також нарахування на неї (відрахування на соціальні заходи).
Інші способи надходження	Якщо підприємство використовує у своїй господарській діяльності матеріальні ресурси, які виробляє власними силами, то первісною вартістю визнається собівартість їх виробництва.
	Матеріальні ресурси, що надійшли як внески до статутного капіталу оцінюються за справедливою (тобто ринковою) вартістю, яка узгоджена засновниками.
	Безоплатно одержані матеріальні ресурси оцінюються за справедливою вартістю.
	Оцінка запасів, які надійшли згідно з бартерними угодами, здійснюється у порядку, передбаченому пунктом 13 П(С)БО 9 «Запаси».

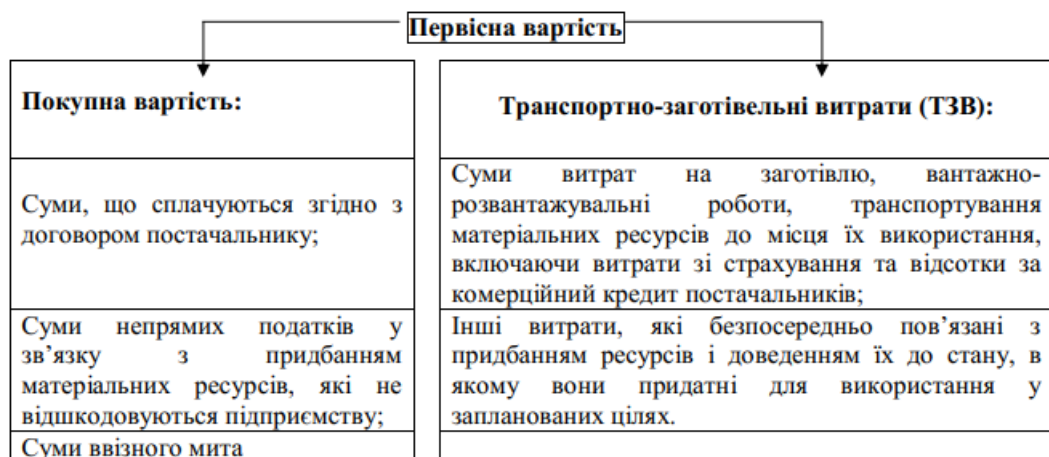

Рис. 2.1. Первісна вартість матеріальних ресурсів підприємства

Для обліку матеріальних ресурсів Планом рахунків передбачено кілька основних рахунків, які забезпечують систематизацію даних про наявність та рух запасів. До них належать рахунки, що відображають запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів. Рахунок 20 «Виробничі запаси» використовується для обліку сировини та матеріалів, а рахунок 22 «Малоцінні швидкозношувані предмети» для облікового відображення швидко використовуваних і малоцінних господарських засобів [21; 41]. Ці рахунки є активними та відображають залишки матеріальних ресурсів за первісною вартістю. Сальдо на рахунках показує суму запасів, а в дебеті фіксуються: витрати на придбання або виготовлення матеріальних ресурсів, витрати на їх підготовку до використання, вартість запасів, отриманих безкоштовно, вартість виявлених надлишків під час інвентаризації та суми дооцінки. У кредиті цих рахунків відображається вартість запасів, які були витрачені на виробництво або інші потреби підприємства, а також ті, що були реалізовані або вибули з різних причин (нестача, крадіжка, уцінка, безкоштовна передача).

З метою контрольних дій щодо стану і використання матеріальних ресурсів доцільно виконувати їх групування в розрізі однорідних характеристик, а саме: призначення, характер використання, фізичні властивості. Групування виробничих запасів для облікового відображення ТОВ «Ліс Центр» подано на рис. 2.2.

Кожна група ресурсів використовує окремий субрахунок для облікового відображення. Групування всередині груп виробничих запасів відбувається в розрізі типів, розмірів, гатунків, марок тощо. Для аналітичного відображення використовується їх окреме найменування. Крім того, додатково на субрахунках або аналітичних рахунках фіксують витрати на постачання та обробку матеріальних ресурсів. Зокрема ТЗВ може показуватися в складі купівельної вартості ресурсів або на окремому субрахунку, що є відкритий до рахунку обліку ресурсів. Таким чином, відповідні рахунки допомагають підприємствам вести точний облік

матеріальних ресурсів, що є важливим для ефективного управління та контролю за витратами в процесі постачання.

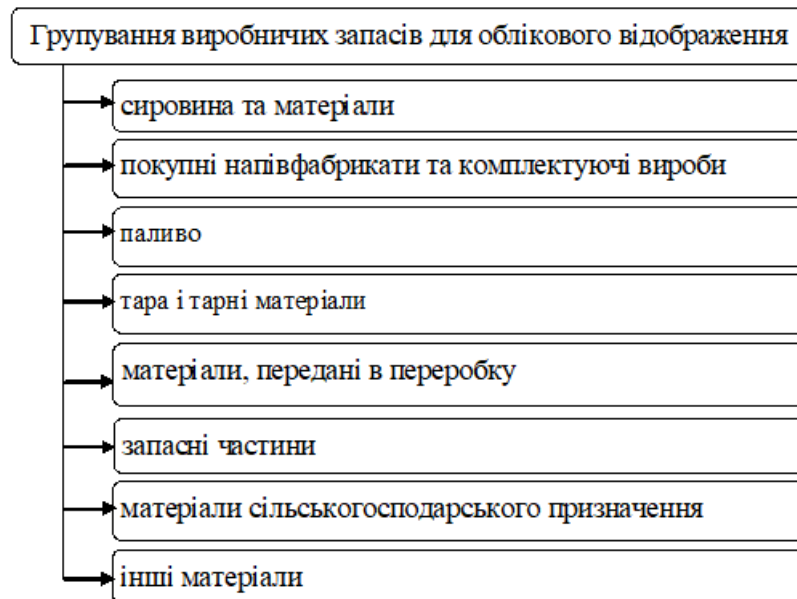

Рис. 2.2. Групування виробничих запасів для облікового відображення ТОВ «Ліс Центр»

На складах виробничих запасів виконується їх оперативно-технічний облік, який здійснюють завідувачі складом (комірники) з використанням карток або в спеціальних книгах складського обліку.

Важливим завданням обліку постачання є облікове відображення розрахунків із постачальниками. Облікове відображення розрахунків із постачальниками є критично важливим завданням у системі бухгалтерського обліку постачання, оскільки воно забезпечує контроль за фінансовими зобов'язаннями підприємства. Для цього використовується кілька рахунків 63, 37 і 64. Кожен із цих рахунків виконує свою специфічну роль у процесі обліку.

Рахунок 63 фіксує всі розрахунки з постачальниками, що постачають товари, роботи чи послуги підприємству. У кредиті цього рахунка відображаються суми, які підприємство повинно сплатити постачальникам, а в дебеті – погашення боргів. Залишкова сума по кредиту показує суму зобов'язання постачальнику по отриманих матеріалах, але ще не оплачених.

Аналітичне відображення в обліку по рахунку 63 показується по кожному окремому постачальнику. Це дозволяє контролювати обсяги заборгованості та своєчасність розрахунків [21].

Рахунок 371 використовується для обліку розрахунків з різними дебіторами щодо попередньої оплати за ресурси, тобто постачальників, які можуть бути зобов'язані повернути підприємству кошти або матеріальні цінності. Залишкова сума по кредиту показує суму суму переплат постачальнику по матеріалах, які ще не отримані. Це важливо для управління дебіторською заборгованістю. Аналітичне відображення в обліку по рахунку 371 показується по кожному окремому постачальнику.

Рахунок постачальника матеріальних ресурсів і послуг зазвичай містить податок на додану вартість, який підприємства-покупці можуть відшкодувати з бюджету. Ці суми мають назву податковий кредит і обліково відображаються записуються в дебеті рахунка 64, що дозволяє зменшити заборгованість підприємства перед бюджетом по ПДВ.

Підприємства мають можливість закуповувати матеріальні ресурси за готівку. У таких випадках гроші видаються працівникам з каси. Протягом робочого дня працівник зобов'язаний купити необхідні матеріали та підготувати авансовий звіт про витрати. Працівники, які отримують кошти для цього, називаються підзвітними особами. Розрахунки з такими особами обліковуються на рахунку 372, який є активно-пасивним. Якщо на рахунку є дебетовий залишок, це свідчить про заборгованість підзвітних осіб, що виникає, коли витрачена сума менша за ту, що була отримана. Кредитовий залишок вказує на заборгованість підприємства перед підзвітними особами, коли витрати перевищують отримані кошти. На дебетовій стороні цього рахунка реєструються суми, видані з каси підзвітним особам, тоді як на кредитній стороні відображається вартість придбаних матеріалів і невитрачені кошти, повернені назад до каси. Таким чином, рахунок 372 дозволяє вести детальний облік зобов'язань підприємства перед працівниками, які виконали закупівлі.

Оплата розрахункових документів постачальників показується з використанням рахунків 30, 31, 33, 60, 62 тощо.

Модель бухгалтерського обліку процесу постачання у вигляді схеми подано на рис. 2.3.

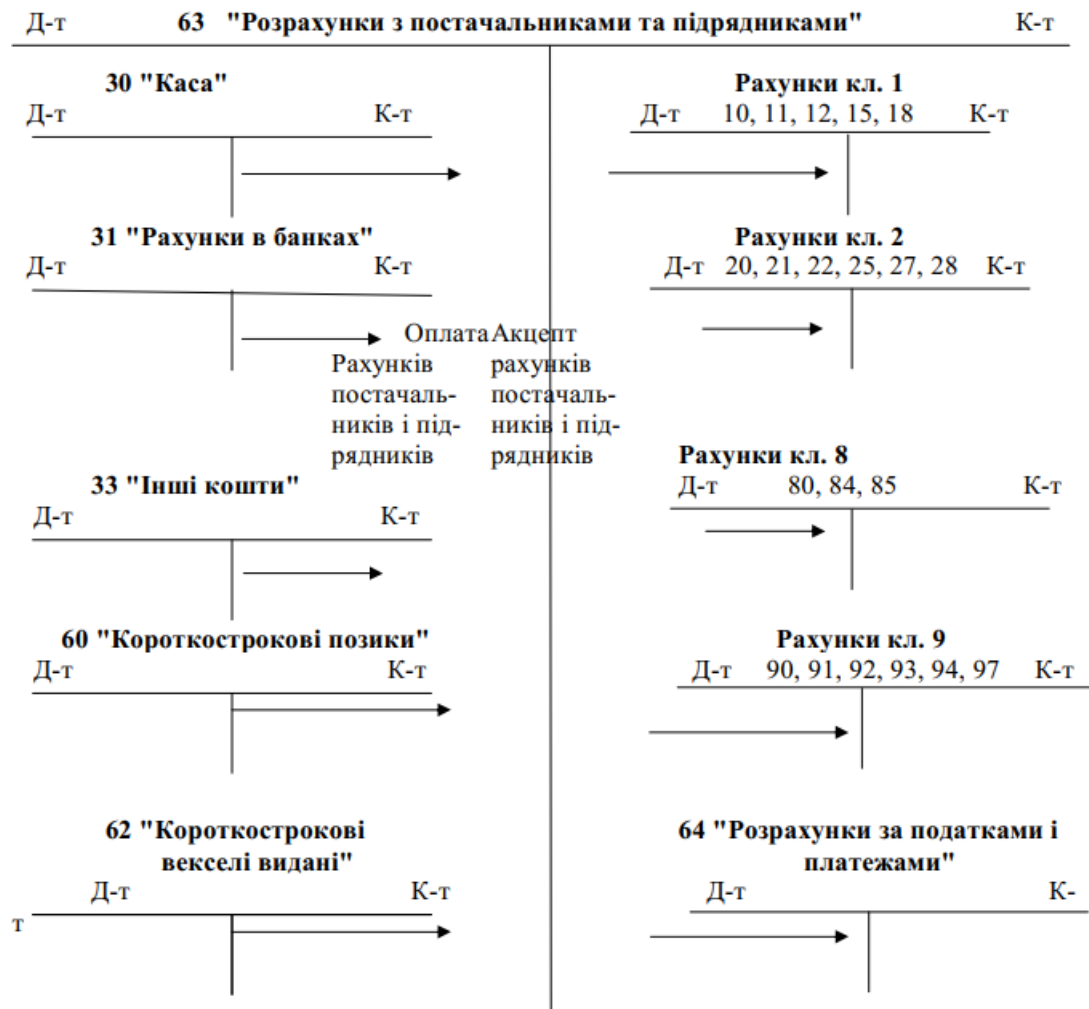

Рис. 2.3. Модель бухгалтерського обліку процесу постачання ТОВ «Ліс Центр»

Документальне відображення процесу придбання передбачає використання договорів купівлі-продажу, рахунків, накладних, товарно-транспортних накладних, прибуткових ордерів, платіжних доручень, банківських виписок тощо [54].

Таким чином, правильне використання рахунків з обліку процесу постачання дозволяє досліджуваному підприємству здійснювати точний

облік своїх зобов'язань, контролювати платежі та забезпечувати своєчасне виконання зобов'язань перед постачальниками. Це, у свою чергу, сприяє зміцненню відносин з партнерами та підвищенню ефективності діяльності підприємства.

2.2. Первинний, синтетичний та аналітичний облік процесу виробництва ТОВ «Ліс Центр»

Значимим в процесі кругообігу капіталу виступає виробничий процес, який являє собою операції по виготовленню продукції, наданню послуг та виконанню робіт. Він є результатом взаємної дії виробничих факторів, а саме: предметів праці, засобів праці та живої праці. Їх результатом є здійснення витрат щодо виробничого процесу, тобто витрат сировини, матеріалів, нарахування амортизації по зайнятих у виробництві засобах праці, нарахуванні зарплати працівникам, інших витрат щодо організації та управління виробничим процесом [6; 38].

Під час виробничого процесу виконуються завдання:

- облікове відображення витрат на виробництво;
- обчислення обсягу випуску продукції (послуг, робіт);
- обчислення витрат по продукції, яка ще повністю не виготовлена, тобто незавершене виробництво;
- визначення собівартості випущеної продукції та калькулювання собівартості одиниці продукції.

Виробничі витрати відіграють важливу роль серед фінансових показників оцінювання діяльності підприємства. Їх питома вага є найбільшою серед усіх операційних витрат підприємства. Саме тому точність та достовірність їх суми прямо впливає на показник фінансових результатів діяльності підприємства, тобто прибуток або збиток.

Результатом здійснених витрат у виробничому процесі є формування виробничої собівартості виготовленої продукції, наданих послуг, виконаних робіт [30].

Виробнича собівартість продукції (робіт, послуг) включає наступні елементи (рис. 2.4).

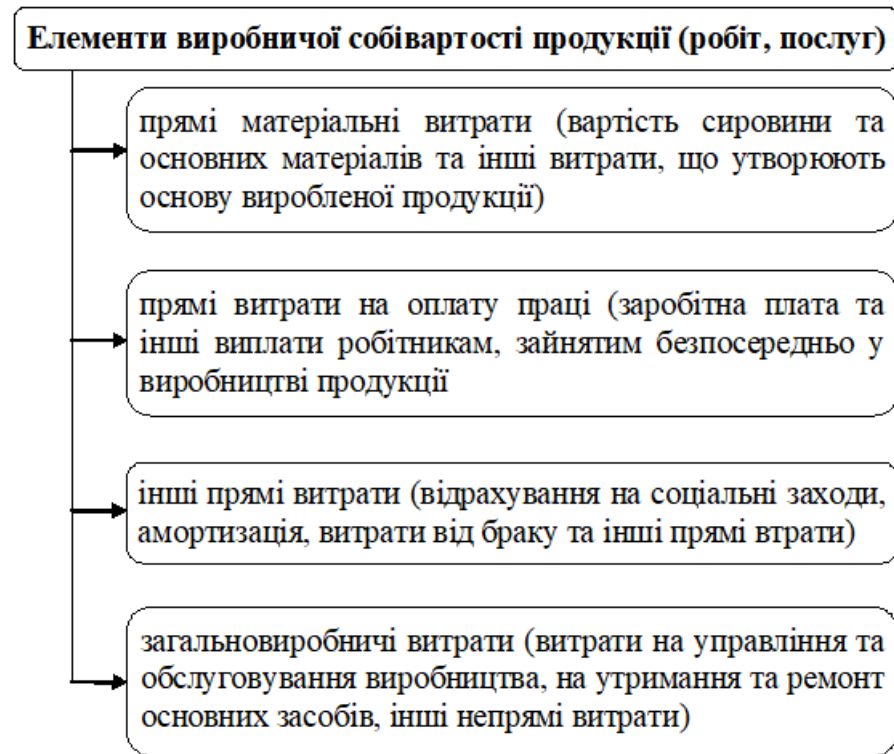

Рис. 2.4. Елементи виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) ТОВ «Ліс Центр»

Виробничі витрати в якості об'єкта бухгалтерського обліку є достатньо різноманітні та складні. Відповідно облікове відображення виконується згідно певних класифікацій на підставі економічних ознак витрат. Загалом, ці витрати поділяються на різні групи в залежності від їх економічної сутності, призначення та способу віднесення до конкретних виробничих процесів або продуктів.

Виробничі витрати підприємства в цілях обліку поділяються на наступні види (табл. 2.2) [35].

Таблиця 2.2

Поділ виробничих витрат підприємства в цілях обліку

Ознака	Види виробничих витрат
За елементами (елемент – сукупність економічно однорідних витрат)	Матеріальні витрати (вартість матеріальних ресурсів, які були використані на виробництво). Витрати на оплату праці. Відрахування на соціальні заходи. Амортизація. Інші операційні витрати (витрати на відрядження, послуги зв'язку, сплата послуг банків).
За відношенням до собівартості продукції, робіт, послуг	Витрати на продукцію – це витрати, які пов'язані з виробництвом продукції та складають її виробничу собівартість. Витрати періоду – це витрати, які не включаються у собівартість продукції, а відносяться на збільшення витрат того періоду, в якому вони виникли, наприклад витрати на управління підприємством, збут, нестачі та витрати від псування цінностей.
За порядком включення до собівартості продукції	Прямі витрати – це витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені на собівартість певного виду продукції. Непрямі витрати – це витрати, які не можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного виду продукції. Вони відносяться одразу до кількох, або всіх виробів. До них відносяться загальновиробничі витрати, загальна сума яких підлягає розподілу між видами продукції згідно з правилами, що наведені у НП(С)БО 16 «Витрати».
За напрямками витрат (групується тільки витрати на продукцію)	До складу прямих матеріальних витрат відноситься вартість сировини та основні матеріалів, які утворюють основу продукції, що виробляється, покупних напівфабрикатів та комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного виду продукції (робіт, послуг). До складу прямих витрат на оплату праці відносяться заробітна плата та інші виплати робітникам, які зайняті на виробництві продукції, виконанні робіт чи наданні послуг, якщо їх можна безпосередньо віднести до конкретного виду продукції. До складу інших прямих витрат відносяться всі інші виробничі витрати, які пов'язані з виробництвом конкретних видів продукції, зокрема, відрахування на соціальне страхування, плата за оренду та амортизація спеціального обладнання та інші витрати. Загальновиробничі витрати включають у себе витрати на управління виробництвом (оплата праці апарата управління цехами, ділянками; відрахування на соціальні заходи від зарплати апарата управління; витрати на службові відрядження персоналу цехів та інші), амортизацію основних засобів та нематеріальних активів загальновиробничого призначення, витрати на ремонт, утримання, експлуатацію, оренду основних засобів загальновиробничого призначення, витрати на опалення, освітлення та інше утримання виробничих приміщень та інші витрати на обслуговування виробничого процесу.
За ступенем впливу обсягів виробництва на рівень витрат	Постійні – це витрати, сума яких не змінюється, або змінюється незначно в зв'язку із зміною обсягу виробництва. Наприклад, витрати на опалення та освітлення приміщень, заробітна плата керівників підприємства тощо. Змінні витрати – це витрати, величина яких залежить від обсягів виробництва. Наприклад, витрати сировини та матеріалів, які складають основу продукції; заробітна плата основних робітників, які виробляють продукцію; витрати палива для надання руху виробничому обладнанню.

Облікове відображення виробничого процесу передбачає використання наступних рахунків (рис. 2.5).

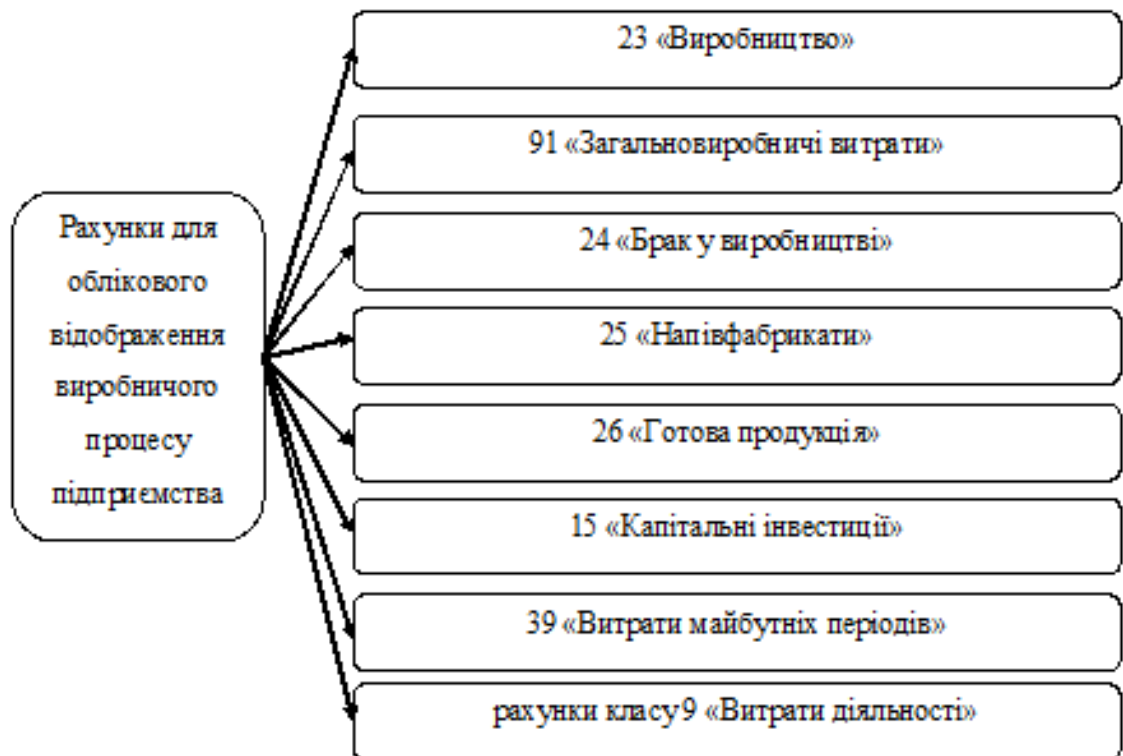

Рис. 2.5. Рахунки для облікового відображення виробничого процесу підприємства

По відношенню до балансу підприємства рахунок 23 виступає активним [21]. По призначенню він є калькуляційним, оскільки він використовується для розрахунку собівартості випущеної продукції (послуг, робіт). Залишкові суми на рахунку 23 – це незавершене виробництво, тобто сума витрат, понесених на виробництво продукції, яка на кінець розрахункового періоду (місяця) ще залишається у виробничих цехах як незавершена. Щоб визначити величину незавершеного виробництва слід здійснити інвентаризацію на кінець розрахункового періоду. По дебету рахунку 23 показуються витрати на виготовлення продукції (робіт, послуг) впродовж розрахункового періоду, по кредиту відповідно сума визначеної фактичної собівартості випущеної продукції (робіт, послуг), що відноситься на рахунок 26. Розрахунок фактичної собівартості виготовленої продукції

(робіт, послуг) на кінець розрахункового періоду (місяця) здійснюється за наступною формулою (2.1):

$$\begin{array}{l} \text{Фактична} \\ \text{собівартість} \\ \text{готової продукції} \end{array} = \begin{array}{l} \text{НЗВ на} \\ \text{початок} \\ \text{місяця} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Витрати} \\ \text{за} \\ \text{місяць} \end{array} - \begin{array}{l} \text{НЗВ на} \\ \text{кінець} \\ \text{місяця} \end{array} \quad (2.1)$$

Загалом зміст рахунку 23 можна подати у вигляді наступної схеми (рис. 2.6).

Д 23 «Виробництво» К	
НЗВ на початок місяця	Фактична собівартість готової продукції
- Прямі матеріальні витрати	
- Прямі витрати на оплату праці	
- Інші прямі витрати	
- Загальновиробничі витрати	
Оборот за місяць	Оборот за місяць
НЗВ на кінець місяця	

Рис. 2.6. Схема рахунку 23

Аналітичні дані по рахунку 23 показуються по виробничих підрозділах, видах виробництв, видах випущеної продукції.

Віднесення прямих витрат виробництва відбувається прямо на дебет рахунку 23. Непрямі ж витрати накопичуються спочатку на рахунку 91, а вже відповідно визначеної бази розподілу діляться між випущеними видами продукції та показуються по дебету рахунку 23 і кредиту рахунку 91. Підходи до розподілу непрямих (загальновиробничих) витрат визначено НП(С)БО 16 (час роботи обладнання, обсяг діяльності, прямі витрати, зарплата основних робітників) [35]. Досліджуване підприємство використовує базу розподілу – прямі витрати.

Розподіл непрямих (загальновиробничих) витрат виконується з дотриманням певних вимог, які визначено згідно НП(С)БО 16 (рис. 2.7) [35].

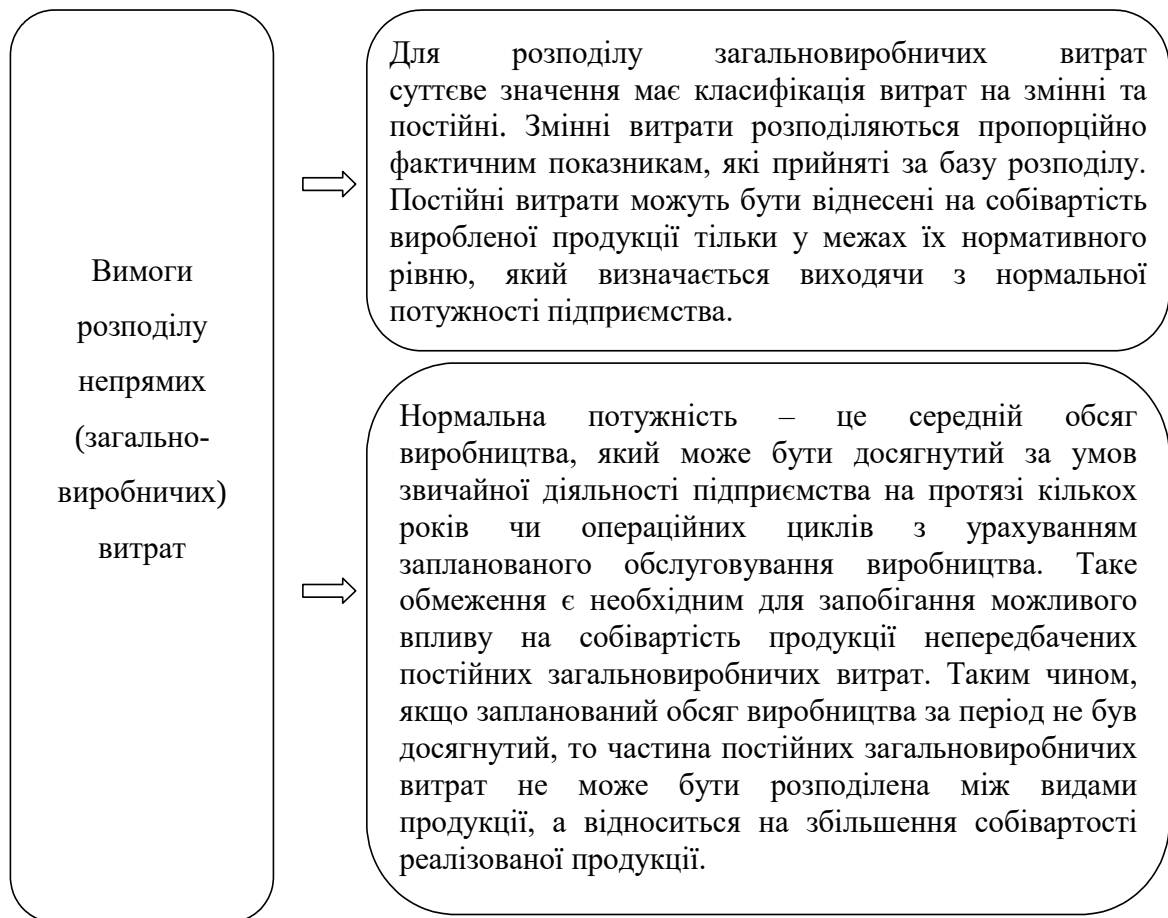

Рис. 2.7. Вимоги розподілу непрямих (загальновиробничих) витрат

Рахунок 91 виступає по відношенню до балансу активним. По своєму призначенню він є збірно-розподільчим. Оскільки по дебету накопичуються витрати, які по закінченню місяця списуються відповідно на наступні рахунки:

- по дебету рахунку 23 – якщо непрямі (загальновиробничі) витрати розподілені;
- по дебету рахунку 90 – якщо непрямі (загальновиробничі) витрати нерозподілені.

Залишкових сум на рахунку 91 немає на кінець звітного періоду.

Аналітичні суми по непрямих (загальновиробничих) витратах показуються по виробничих підрозділах, по статтях витрат відповідно до їх

змісту та напряду (витрати щодо утримання апарату управління цехом, витрати щодо оплати службових відряджень, амортизація основних засобів, що використовуються на загальновиробничі цілі тощо).

Випуск продукції може супроводжуватися її браком. Облікове відображення браку у виробництві виконується на рахунку 24. По дебету показується собівартість бракованої продукції у виробничому процесі, яка не може бути виправлена. По кредиту – вартість оприбуткованих відходів від бракованої продукції, відшкодовані суми винуватцями бракованої продукції, суми списаного остаточного браку на собівартість випущеної продукції (по дебету рахунку 23) [6].

Облікове відображення виробничого процесу досліджуваного підприємства можна представити у вигляді схеми (рис. 2.8).

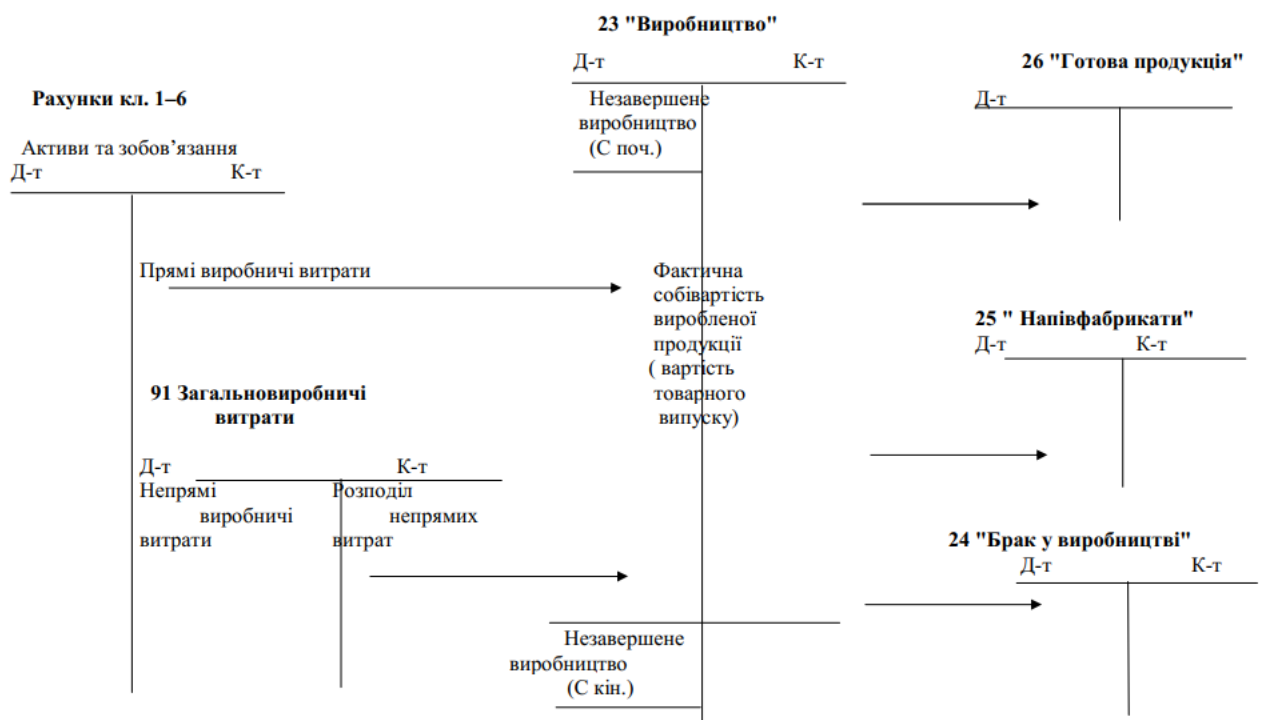

Рис. 2.8. Облікове відображення виробничого процесу

Процеси діяльності підприємства супроводжуються іншими витратами, що не відносяться до собівартості продукції (робіт, послуг). Водночас вони стосуються управління та обслуговування процесу виробництва (утримання адміністративного та управлінського персоналу, амортизаційні відрахування

по основних засобах щодо загальногосподарського призначення, витрати щодо охорони праці тощо) або ж створюються під час виробничого процесу у вигляді збитків (нестачі НЗВ). Облікове відображення витрат щодо управління та обслуговування процесу виробництва показуються на активному рахунку 92, інших витрат – на активному рахунку 947. Накопичення витрат впродовж звітного періоду на цих рахунках відбувається по дебету, а списання з кредиту – на рахунок 79 наприкінці звітного періоду.

Для первинного відображення операцій виробничого процесу підприємства використовуються наступні документи (рис. 2.9).

Рис. 2.9. Первинне відображення операцій виробничого процесу підприємства

Удосконалення первинного, синтетичного та аналітичного обліку процесу виробництва може бути досягнуте шляхом впровадження автоматизованих систем обліку, що зменшить ризик людських помилок і підвищить оперативність обробки даних. Крім того, регулярний аналіз та

оновлення облікових політик відповідно до змін у законодавстві та ринкових умовах дозволять забезпечити відповідність сучасним вимогам. Навчання персоналу новим методам і технологіям також є важливим елементом удосконалення, оскільки кваліфіковані працівники здатні ефективніше використовувати наявні інструменти обліку.

2.3. Методика та організація обліку процесу реалізації підприємства

Завершальним етапом кругообігу господарських засобів виступає процес реалізації. Він здійснюється на основі договірних відносин щодо купівлі-продажу виготовленої продукції, наданих послуг, виконаних робіт. Фактично процес реалізації відображає операції з реалізації продукції кінцевим споживачам (покупцям, замовникам). Відповідно продукція змінює натуральну форму на грошову. Цей процес є взаємопов'язаним з кінцевим результатом діяльності суб'єкта господарювання, тобто з прибутком [15; 16].

Під час процесу реалізації виконуються завдання:

- документальне відображення господарських операцій в повному обсязі та своєчасно щодо відвантаження готової продукції покупцям;
- розрахунок обсягу виробництва й продажу продукції в загальному підсумку;
- поточне оцінювання та облікове відображення руху готової продукції;
- розрахунок собівартості реалізованої продукції;
- розрахунок вартості проданої продукції;
- облікове відображення витрат на збут;
- здійснення розрахункових операцій із покупцями та замовниками;
- розрахунок фінансового результату операцій з реалізації.

Процес реалізації відбувається з того моменту, як готова продукція надійшла на склад і завершується отриманням коштів від покупців. Відповідно реалізованою продукцією вважається та продукція, яка передана покупцеві при умові передачі прав власності з пред'явленням розрахункових документів, незалежно чи отримані кошти. Розрахункові документи вважаються пред'явленими з моменту передачі їх покупцеві/замовнику згідно умов договору [2; 9].

У випадку отримання покупцем чи замовником продукції безпосередньо на підприємстві, то така продукція буде вважатися реалізованою з моменту її передачі, оформлення розрахункових документів та їх передача покупцеві чи замовнику. Фактично вартість реалізованої продукції (наданих послуг, виконаних робіт) за своєю вартістю буде визначається як продажна вартість відвантаженої продукції (наданих послуг, виконаних робіт) у поданих розрахункових документах покупцеві чи замовнику.

Загалом по економічному змісту господарські операції під час процесу реалізації відображають три основні облікові етапи (рис. 2.10).

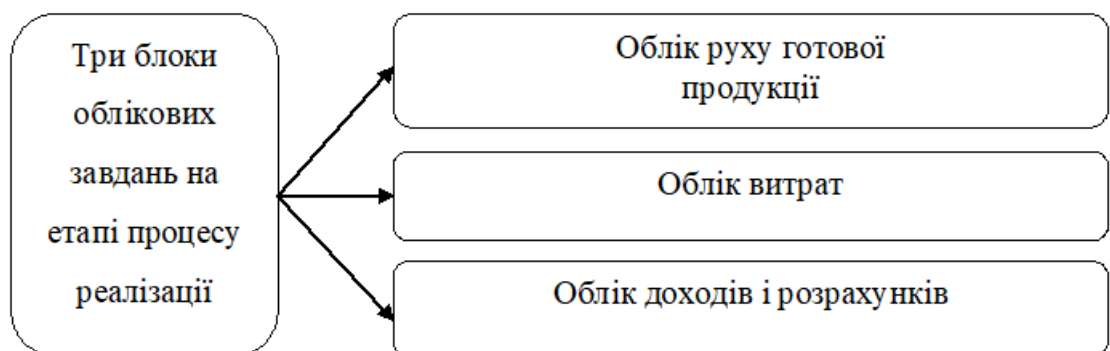

Рис. 2.10. Облікові завдання на етапі процесу реалізації

Процес реалізації взаємопов'язаний одночасно як з відвантаженням продукції та передачею її покупцеві, так і з отриманням грошової оплати на рахунок в банку від покупця.

Увесь обсяг проданої продукції оцінюється за двома оцінками – по собівартості реалізованої продукції та ціні продажу. Порівнюючи дві оцінки

можна розрахувати отриманий фінансовий результат процесу реалізації – прибуток або збиток. У випадку більшої величини ціни продажу над собівартістю реалізованої продукції – отримано прибуток, в іншому випадку – збиток. В цілому виручка від реалізації становить вартість реалізованої продукції.

Суб'єкти господарювання на власний розсуд визначають момент продажу і на основі цього вибирають метод визнання доходу:

- метод нарахування – тобто під час відвантаження продукції покупцеві/замовнику;
- касовий метод – тобто в момент отримання грошових коштів на рахунок підприємства в банку.

ТОВ «Ліс Центр» на підставі наявності двох методів визнання доходу використовує метод нарахування у своїй діяльності.

Вимогами Інструкції про застосування плану рахунків і НП(С)БО передбачено облікове відображення процесу реалізації продукції, виконаних робіт, наданих послуг ступенево з допомогою рахунків обліку [21; 34].

Облікове відображення процесу реалізації потребує використання рахунків класів 7, 9, а також рахунків 26, 36, 64, 68, 37 (рис. 2.11).

Рахунок 26 дозволяє відображати рух готової продукції на підприємстві. За своїм відношенням до балансу – це рахунок є активним. Залишкові суми на рахунку 26 показують вартість готової продукції, яка перебуває на складі і готова до реалізації.

Дебет рахунку 26 показує рух готової продукції з виробництва на склад у вартісному вираженні, а кредит – списується фактична собівартість проданої продукції.

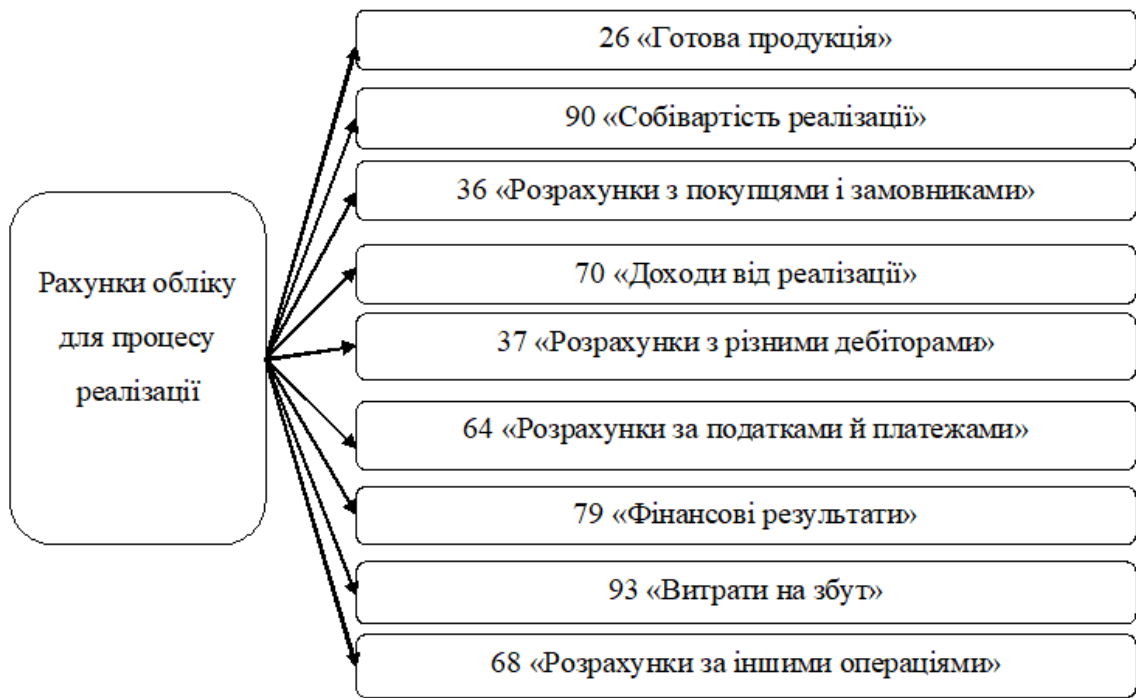

Рис. 2.11. Облікове відображення процесу реалізації на рахунках обліку

Для визначення залишку готової продукції використовується формула (2.2):

$$\begin{array}{ccccccc}
 \text{Залишок продукції} & & \text{Залишок продукції} & & \text{Оборот} & & \text{Оборот} \\
 \text{на складі} & = & \text{на початок} & + & \text{по} & - & \text{по} \\
 \text{на кінець місяця} & & \text{місяця} & & \text{дебету} & & \text{кредиту}
 \end{array} \quad (2.2)$$

Розрахунок собівартості проданої продукції підприємства здійснюється з допомогою одного з методів оцінки вибуття запасів згідно НП(С)БО 9 [36] (рис. 2.12).

ТОВ «Ліс Центр» на підставі наведених методів оцінки вибуття запасів використовує метод нормативних витрат для оцінювання собівартості реалізованої продукції у своїй діяльності.

Аналітичне відображення в обліку готової продукції на підприємстві виконується в розрізі найменувань по кількісному та вартісному вираженні по двох оцінках – обліковій та фактичній собівартості.

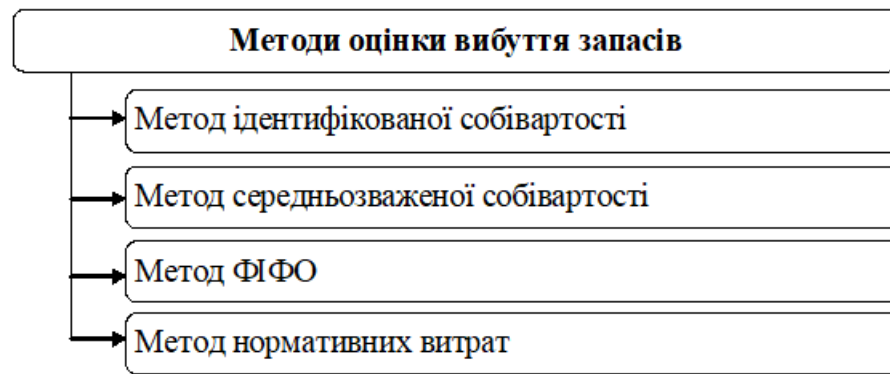

Рис. 2.12. Методи оцінки вибуття запасів

Витрати, пов'язані із процесом реалізації, відображаються на рахунках 90 і 93 (табл. 2.3).

Облікове відображення операцій з відвантаження готової продукції покупцям/замовникам показується по дебету рахунку 90 і кредиту 26. Впродовж поточного обліку готова продукція на ТОВ «Ліс Центр» відображається по планових цінах, а наприкінці звітного місяця розраховується та списується відхилення отриманої фактичної собівартості від планового показника по реалізованій частині готової продукції.

На кінець місяця сума вартості фактичної собівартості готової продукції з кредиту рахунку 90 списується на дебет рахунку 79. Документальним підтвердженням з відвантаження готової продукції виступають наступні первинні документи: накладна; ордери; акти прийому-передачі; товарно-транспортні накладні; рахунки; рахунки-фактури; довіреності тощо.

Стадія розрахунків з покупцями та замовниками слідує за відвантаженням готової продукції, наданням послуг, виконанням робіт. При цьому покупцям та замовникам надаються необхідні супровідні та розрахункові документи. У рахунках, наданих покупцям та замовникам, вказується сума за продукції, роботи, послуги, в т.ч. окремим рядком виділяється сума ПДВ.

Таблиця 2.3

Витрати процесу реалізації на рахунках бухгалтерського обліку

Рахунки бухгалтерського обліку	Зміст
90 «Собівартість реалізації»	Синтетичний рахунок 90 «Собівартість реалізації» призначений для узагальнення інформації про собівартість реалізованої готової продукції, товарів, виконаних робіт і наданих послуг. По відношенню до балансу цей рахунок активний. В дебеті відображається фактична виробнича собівартість реалізованої готової продукції (робіт, послуг) з кредиту рахунків 26 «Готова продукція», 23 «Виробництво» та 28 «Товари». У кредиті – списання собівартості реалізації на фінансовий результат в дебет рахунку 79 «Фінансовий результат». Рахунок 90 є тимчасовим (номінальним) рахунком, особливість якого – відсутність сальдо. Адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати не включаються до складу виробничої собівартості готової та реалізованої продукції, а тому інформація про такі витрати узагальнюється на рахунках обліку витрат звітного періоду - 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності».
93 «Витрати на збут»	Синтетичний рахунок 93 «Витрати на збут» – активний. До витрат на збут, зокрема, належать витрати пакувальних матеріалів, транспортування продукції, товарів за умовами договору, витрати на рекламу, амортизація, ремонт та утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, що використовуються для забезпечення збуту продукції, товарів, робіт і послуг. В дебеті рахунку протягом періоду (місяцю, кварталу чи року) відображаються витрати, пов'язані зі збутом продукції. Витрати на збут не включаються до фактичної собівартості реалізованої продукції, а списуються наприкінці періоду на фінансовий результат в дебет рахунку 79 «Фінансовий результат». Аналітичний облік витрат на збут ведеться за статтями витрат, які відображають їх зміст та напрям, наприклад, витрати на відрядження робітників відділу збуту, витрати на рекламу та дослідження ринку, експортне мито та інші.

Загалом доходи та розрахунки, що виникають під час процесу реалізації, відображаються на наступних рахунках в обліку (табл. 2.4).

Саме в момент надання розрахункових документів покупцям/замовникам визнається дохід від реалізації продукції, робіт, послуг, який відображається на рахунку 70. При цьому також записуються належні до сплати суми податків щодо реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг по дебету рахунку 70 і кредит рахунку 64 [47].

Таблиця 2.4

**Доходи та розрахунки в процесі реалізації на рахунках
бухгалтерського обліку**

Рахунки бухгалтерського обліку	Зміст
70 «Доходи від реалізації»	Рахунок 70 «Доходи від реалізації» призначений для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції (товарів, робіт, послуг). По відношенню до балансу він пасивний. Рахунок є тимчасовим (номінальним) і формує дані про доходи (виручку) від реалізації продукції для потреб складання фінансової звітності. В кредиті відображаються суми отриманих доходів, тобто продажна вартість відвантаженої готової продукції (наданих робіт, послуг) в кореспонденції з дебетом рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками». В дебеті відображається зменшення доходу на суми непрямих податків, які нараховуються на обсяг реалізації і записуються в кредит рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами». Остаточна сума доходу, тобто чистий дохід, списується в кредит рахунку 79 «Фінансові результати».
64 «Розрахунки за податками й платежами»	Рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами» використовується для обліку непрямих податків, сума яких включається до вартості реалізованої продукції (податку на додану вартість, акцизного збору). По відношенню до балансу цей рахунок активно-пасивний. Залишок по дебету відображає суми зайве сплачених до бюджету податків. Залишок по кредиту – це суми заборгованості підприємства по податках. По дебету відображаються суми перерахованих до бюджету податку на додану вартість і акцизного податку та суми ПДВ, які сплачені підприємством у складі вартості послуг, якщо останні пов'язані зі збутом продукції. По кредиту записуються суми нарахованих зобов'язань непрямих податків.
36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»	Рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» переважно активний. В дебеті рахунку 36 відбивається виникнення заборгованості покупців за відпущеною (реалізованою) продукцією в кореспонденції з рахунком 70 «Доходи від реалізації», в кредиті – погашення заборгованості покупцями у випадку надходження грошей на поточні рахунки у банках, або у касу підприємства. Залишок по дебету відображає суму заборгованості покупців за реалізовану та не сплачену продукцію на початок і кінець звітного періоду. Аналітичний облік розрахунків з покупцями та замовниками ведеться за кожною окремою поставкою та за найменуваннями покупців.
681 «Розрахунки за авансами отриманими»	Рахунок 681 «Розрахунки за авансами отриманими» використовується у тих випадках, коли покупки розраховуються за товари у формі передплати. По відношенню до балансу цей рахунок пасивний. Залишок по кредиту відображає суму отриманих від покупців передплат, по яких ще не здійснено поставки. Оборот по кредиту – це суми передплат, які надходять протягом місяця і записуються у дебет рахунків 30 «Готівка» або 31 «Рахунки в банках». В дебеті рахунку в кореспонденції з рахунком 70 «Доходи від реалізації» відображається вартість продукції, що відвантажена покупцям, від яких раніше надійшли передплати.

На кінець звітного періоду відбувається розрахунок результату від реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг. Для цього ТОВ «Ліс Центр» порівнює доходи за звітний період із витратами, які підприємство

понесло для отримання доходів. Таке порівняння доходів і витрат відповідає принципу бухгалтерського обліку – нарахування [43].

Рахунки 70, 90, 93 не мають залишкових сум на початок та кінець звітного періоду, оскільки відбувається їх закриття з віднесенням на фінансовий результат підприємства. Саме на рахунку 79 відбувається розрахунок результату реалізації шляхом співставлення доходів і витрат. У випадку більшої суми кредитового обороту порівняно із дебетовим підприємство отримує прибуток від реалізації продукції, надання послуг, виконання робіт.

Удосконалення методики та організації обліку процесу реалізації підприємства може бути досягнуте через інтеграцію автоматизованих інформаційних систем, що забезпечують реальний моніторинг продажів і обробку даних у режимі реального часу. Важливо впровадити стандартизовані процедури збору та аналізу інформації, які дозволять швидко реагувати на зміни ринкових умов і підвищити точність фінансової звітності. Крім того, регулярне навчання персоналу та розвиток їхніх навичок у використанні нових технологій є критично важливими для ефективного впровадження змін, що сприятиме підвищенню загальної продуктивності та конкурентоспроможності підприємства.

Висновки до розділу 2

Методичні аспекти обліку процесу постачання підприємства включають систематизацію процедур реєстрації, контролю та аналізу всіх закупівельних операцій. Основою цього процесу є розробка облікової політики, яка визначає правила документування, оцінки матеріальних ресурсів та обліку витрат, пов'язаних із постачанням. Важливими етапами є фіксація всіх документів, таких як накладні та рахунки-фактури, регулярний моніторинг залишків для виявлення можливостей оптимізації витрат. Завдяки цьому підприємство може забезпечити точний облік постачання, що сприяє

ефективному управлінню ресурсами та покращенню загальної фінансової діяльності.

Первинний, синтетичний та аналітичний облік процесу виробництва є ключовими елементами управління виробничими ресурсами, що забезпечують точність та прозорість фінансової інформації. Первинний облік фіксує початкові дані про витрати та результати, синтетичний облік об'єднує цю інформацію для отримання загальної картини фінансових результатів, а аналітичний облік деталізує дані для більш глибокого аналізу ефективності виробництва. Разом вони формують інтегровану систему, що дозволяє підприємствам оперативно реагувати на зміни, оптимізувати витрати та підвищувати продуктивність. Удосконалення первинного, синтетичного та аналітичного обліку процесу виробництва можна реалізувати через впровадження автоматизованих систем обліку, що допоможе знизити ризик людських помилок і підвищити швидкість обробки даних. Додатково, регулярний аналіз та оновлення облікових політик відповідно до змін у законодавстві та ринкових умов сприятимуть забезпеченню відповідності сучасним вимогам.

Методика та організація обліку процесу реалізації підприємства є критично важливими для забезпечення ефективного управління і контролю за бізнес-процесами. Правильна організація обліку дозволяє підприємствам оперативно відстежувати реалізацію продукції, надання послуг, виконання робіт, аналізувати продажі, планувати витрати та доходи, а також приймати обґрунтовані управлінські рішення. Впровадження сучасних інформаційних технологій у процес обліку, автоматизація збору та обробки даних сприяє підвищенню точності звітності та оперативності реагування на зміни ринку, що в цілому зміцнює конкурентоспроможність підприємства.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ТОВ «ЛІС ЦЕНТР»

3.1. Аналізування основних показників господарської діяльності підприємства

В умовах інтеграції української економіки в глобальне співтовариство висуваються серйозні вимоги до забезпечення конкурентоспроможності підприємств. Це призводить до значного збільшення попиту на економічну та фінансову інформацію про діяльність господарюючих суб'єктів.

Фінансова звітність компаній є основним джерелом даних про їх майновий та фінансовий стан, а також результати роботи за певний період. Зокрема, баланс (звіт про фінансовий стан) дозволяє оцінити склад і структуру активів підприємства, його ліквідність і платоспроможність, наявність капіталу та ряд інших показників. Таким чином, аналіз основних показників діяльності підприємства під час перевірки балансу є важливим і актуальним у сучасних умовах господарювання. Об'єктивна оцінка фінансового стану підприємства може бути отримана на основі достовірної інформації, представленої в балансі, і вона безпосередньо вплине на прийняття управлінських рішень у сфері господарювання [46].

Горизонтальний та вертикальний аналіз є двома основними методами, що використовуються для оцінки основних показників господарської діяльності підприємства. Горизонтальний аналіз передбачає порівняння фінансових показників за кілька періодів. Це дозволяє виявити тенденції в динаміці доходів, витрат та інших ключових показників. Завдяки цьому аналізу можна зрозуміти, як змінилася господарська діяльність підприємства з часом, а також виявити позитивні чи негативні тренди, що допомагає у прийнятті стратегічних рішень [13].

Вертикальний аналіз, на відміну від горизонтального, фокусується на оцінці структури фінансової звітності в межах одного періоду. Він передбачає вираження окремих статей звіту у відсотках до підсумкового показника. Наприклад, у балансі можна оцінити, яку частку активів займають основні засоби чи запаси. Цей метод дає змогу зрозуміти, які елементи є найбільш значущими в структурі підприємства, та виявити потенційні проблеми чи можливості для оптимізації ресурсів.

Обидва аналізи є важливими для виявлення сильних і слабких сторін господарської діяльності підприємства. Горизонтальний аналіз допомагає виявити тенденції, тоді як вертикальний дозволяє зосередитися на відносних показниках. Разом вони формують цілісну картину господарської діяльності підприємства, що є важливим для інвесторів, кредиторів та управлінського персоналу.

У результаті використання горизонтального та вертикального аналізу, підприємства можуть отримати цінну інформацію для прийняття обґрунтованих рішень щодо розвитку. Це дозволяє не лише моніторити фінансові показники, але й вчасно реагувати на зміни в ринковій ситуації, адаптувати стратегії та забезпечувати конкурентоспроможність.

Джерелом інформації для аналізування основних показників господарської діяльності підприємства є звітність досліджуваного ТОВ «Ліс Центр» за 2021-2023 рр. (додатки А, Б). Динаміка величини активів підприємства представлена на рис. 3.1.

Як видно з рис. 3.1, складові активів ТОВ «Ліс Центр» впродовж 2021-2023 рр. зросли як результат дієвої господарської діяльності. Зростання основних засобів було результатом їх оновлення та технічного переоснащення, що ефективно вплинуло на нарощення результатів господарської діяльності досліджуваного підприємства. Водночас негативним явищем є зростання дебіторської заборгованості в результаті продажу продукції, що може свідчити зниження платоспроможності покупців і відповідно досліджуваного підприємства перед контрагентами.

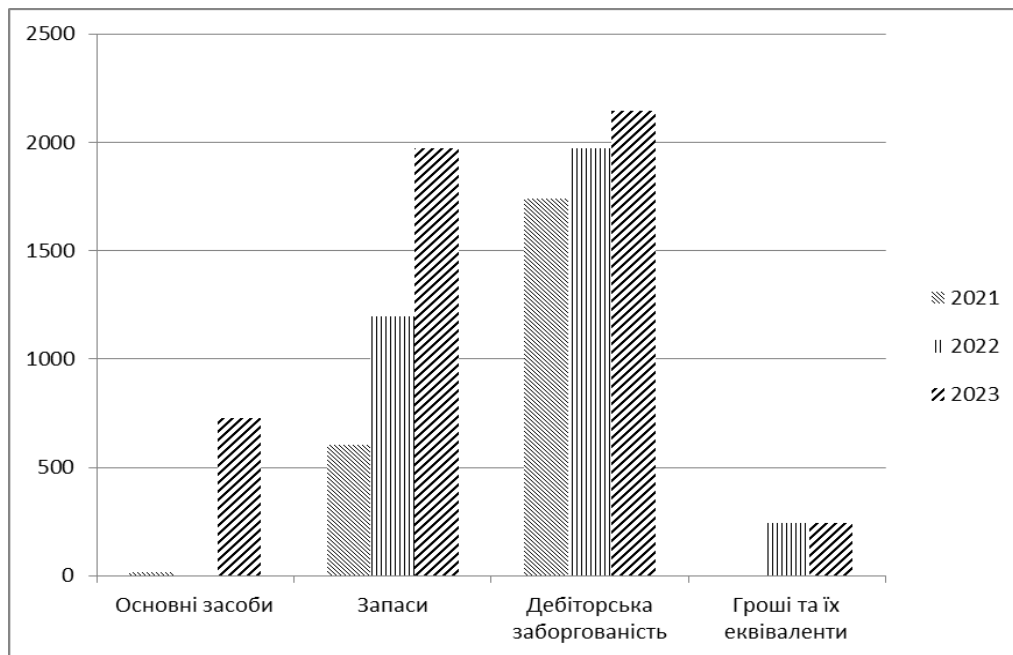

Рис. 3.1. Динаміка величини складових активів господарської діяльності ТОВ «Ліс Центр»

В складі запасів в 2020-2021 рр. основу складає готова продукція, що визначено основним видом діяльності ТОВ «Ліс Центр» – лісопильне та стругальне виробництво (рис. 3.2). В 2022-2023 рр. сума готової продукції зменшилася і зросли інші види запасів за рахунок незначного зменшення обсягів продажу.

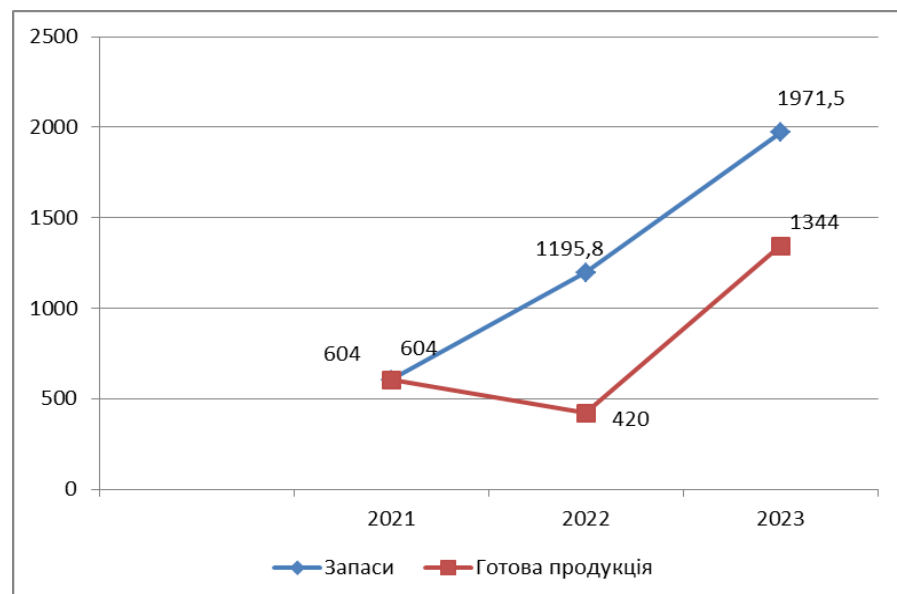

Рис. 3.2. Динаміка величини запасів та готової продукції ТОВ «Ліс Центр»

Динаміка зміни величини джерел утворення майна ТОВ «Ліс Центр» подана на рис. 3.3.

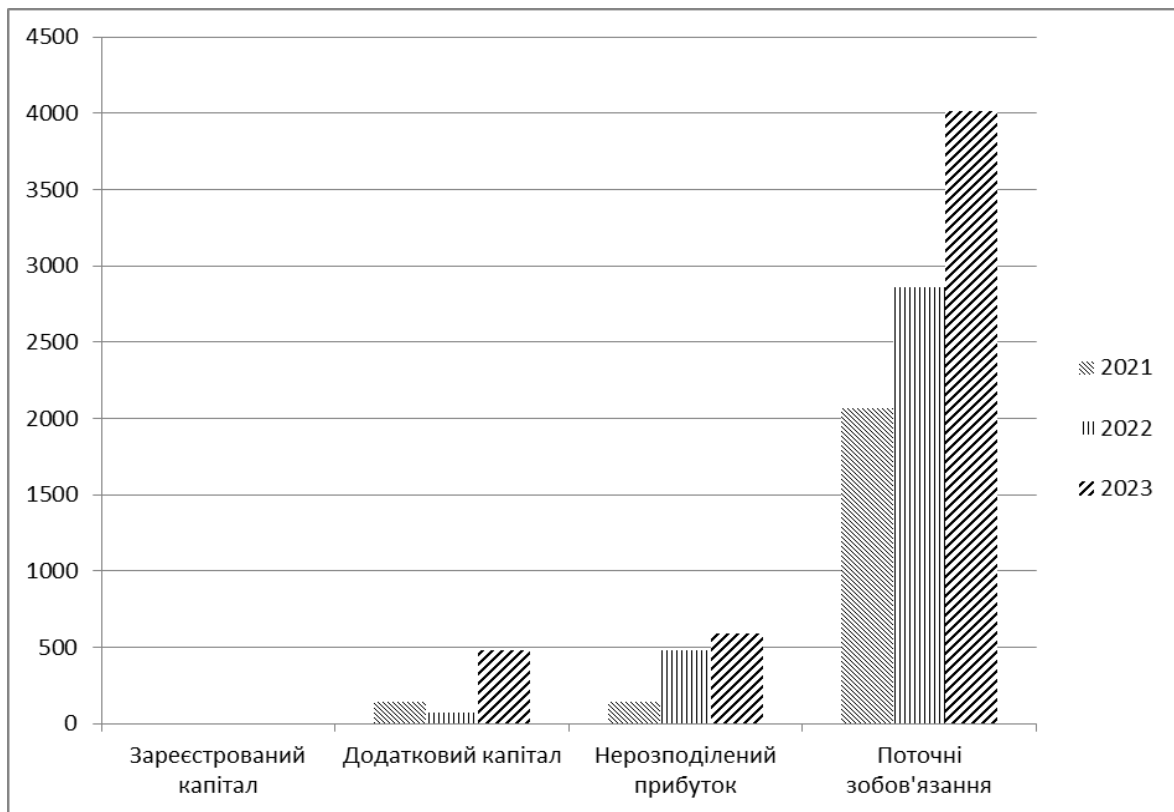

Рис. 3.3. Динаміка величини складових джерел утворення активів діяльності ТОВ «Ліс Центр»

Динаміка складових утворення активів діяльності ТОВ «Ліс Центр» впродовж 2021-2023 рр. показує зростаючу тенденцію. Позитивним є зростання додаткового капіталу та нерозподіленого прибутку як результат ефективної господарської діяльності досліджуваного підприємства. Водночас зростання кредиторської заборгованості підприємства за товари та перед бюджетом на кінець 2023 р. є негативним фактором, що свідчить про зменшення можливостей погашати свої зобов'язання в короткостроковому періоді господарської діяльності. Такі зобов'язання за товари виникають при закупівлі в постачальників товарно-матеріальних цінностей та перед бюджетом при сплаті податків на етапі реалізації продукції.

Вертикальний аналіз є важливим доповненням до горизонтального аналізу господарської діяльності підприємства, оскільки він допомагає

зрозуміти, яку частку кожен елемент активів і пасивів займає в загальному обсязі балансу. Оцінка співвідношення між необоротними і оборотними активами, зміни в частці грошових коштів або дебіторської заборгованості, а також співвідношення власного капіталу до залучених коштів потребують регулярного контролю. Ці показники суттєво впливають на фінансовий стан підприємства та його платоспроможність [33].

Структурні зміни активів господарської діяльності ТОВ «Ліс Центр» подано на рис. 3.4.

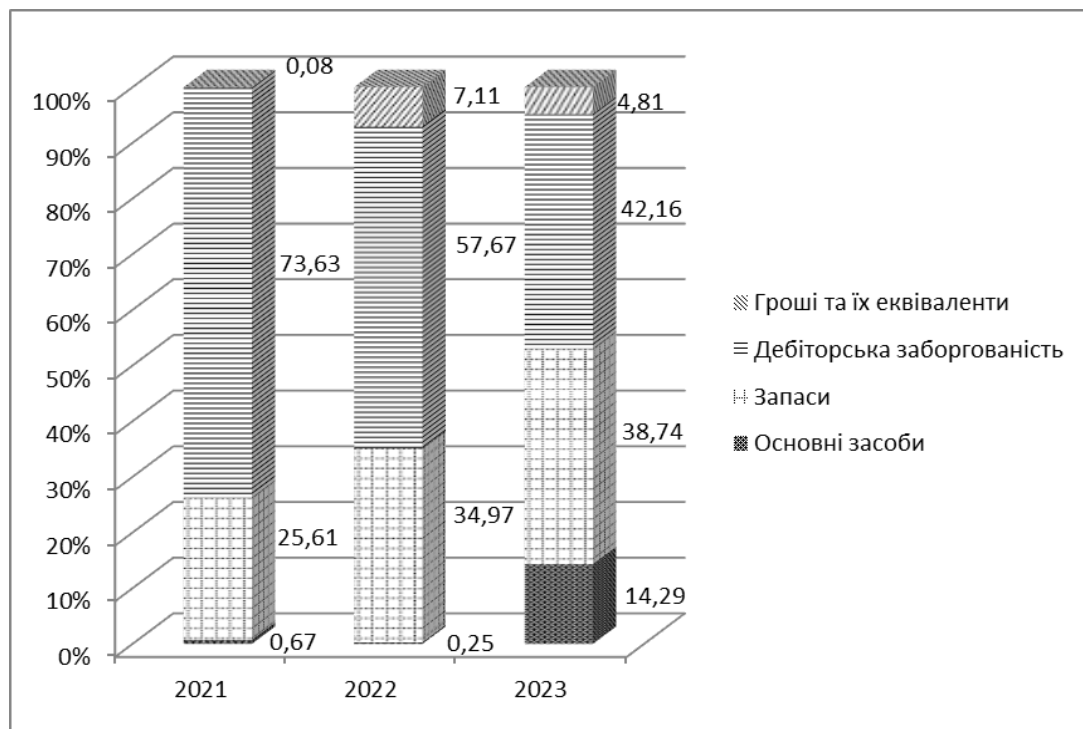

Рис. 3.4. Структурні зміни активів господарської діяльності ТОВ «Ліс Центр» в 2021-2023 рр.

Як видно з рис. 3.4 в загальній сумі активів зменшилася частка дебіторської заборгованості. Поряд з цим зросла питома вага запасів (за рахунок зростання частки готової продукції) та основних засобів (технічне переоснащення) впродовж 2021-2023 рр. на ТОВ «Ліс Центр».

Структурні зміни готової продукції в складі запасів господарської діяльності ТОВ «Ліс Центр» подано на рис. 3.5.

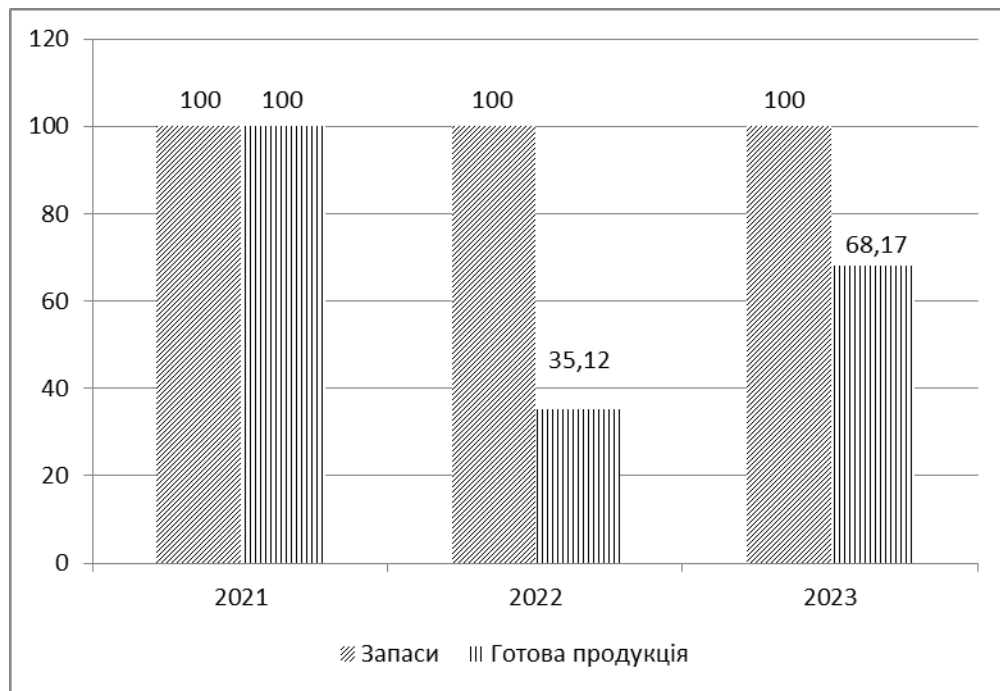
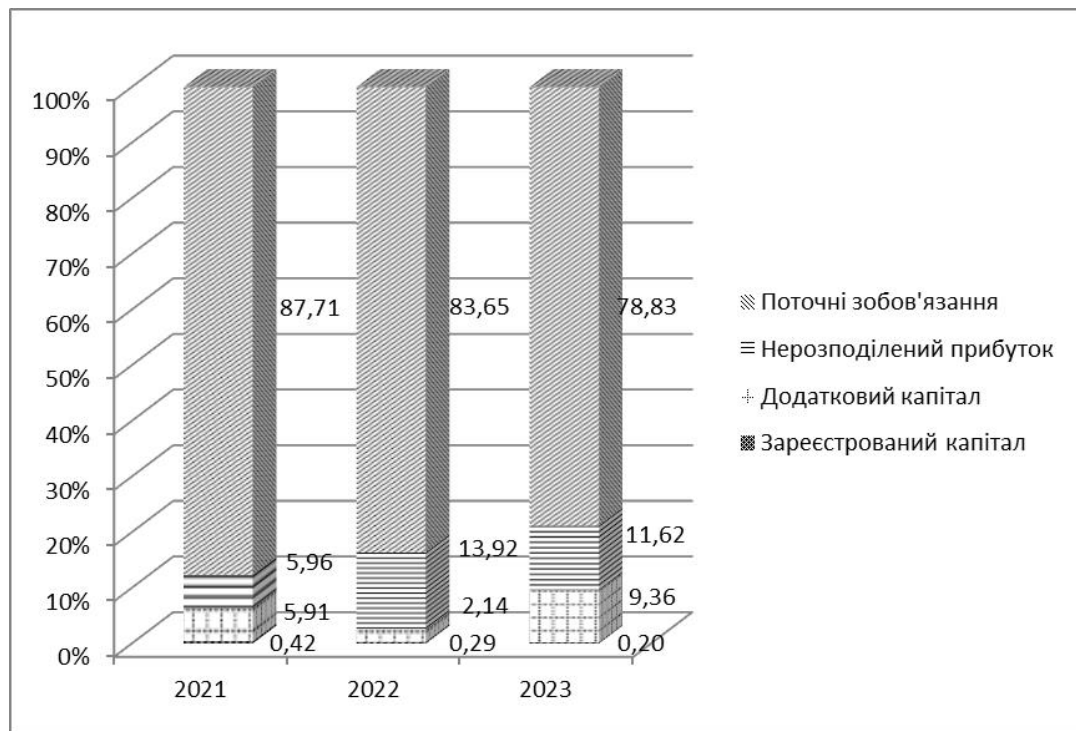

Рис. 3.5. Структурні зміни готової продукції в складі запасів господарської діяльності ТОВ «Ліс Центр» в 2021-2023 рр.

Як видно з рис. 3.6. частка готової продукції в 2021 р. в складі запасів становила 100%. В 2022 р. зменшилась до 35,12%, що було викликано зменшенням обсягів виробничого процесу і продажем залишків продукції з 2021 року. Уже в 2023 р. досліджуване підприємство збільшило частку готової продукції в складі запасів до 68,17%, що свідчить про зниження обсягів продажу виготовленої продукції, хоча чистий прибуток в 2023 р. зріс.

Структурні зміни джерел утворення активів діяльності ТОВ «Ліс Центр» подано на рис. 3.6.

Поточні зобов'язання на кінець 2023 р. зменшилися. Відбулося зростання додаткового капіталу до 9,36% у структурі джерел утворення активів діяльності досліджуваного підприємства. Частка нерозподіленого прибутку вродовж 2021-2023 рр. коливалася, але загалом має позитивну тенденцію.

**Рис. 3.6. Структурні зміни активів господарської діяльності
ТОВ «Ліс Центр» в 2021-2023 рр.**

Отже, аналіз основних показників господарської діяльності підприємства за допомогою горизонтального та вертикального аналізу є ключовим інструментом для оцінки його фінансового стану і ефективності роботи. Горизонтальний аналіз дозволяє відстежувати зміни в показниках за різні періоди, виявляючи тенденції та динаміку, тоді як вертикальний аналіз дає змогу зрозуміти структуру активів і пасивів на конкретний момент часу. Використання обох методів забезпечує комплексний підхід до фінансового аналізу, що допомагає підприємству вчасно реагувати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі, оптимізувати ресурси та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

3.2. Оцінювання ефективності господарської діяльності ТОВ «Ліс Центр»

У сучасному бізнес-середовищі поняття «ефективність діяльності підприємства» є ключовим аспектом, що визначає його прибутковість і результативність управлінських процесів. В умовах постійної конкуренції, кризових ситуацій і політичних викликів, підвищення ефективності стає критично важливим для стабільного розвитку суб'єкта господарювання.

Серед основних завдань підприємств – не лише формулювання нових цілей та стратегій, але й здатність швидко реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища. Це передбачає адаптацію до потреб споживачів і пошук нових ринкових можливостей.

Головною метою підвищення ефективності є оптимізація використання ресурсів підприємства та максимізація його потенціалу. Крім того, важливо розробляти нові підходи до управління, які включають інноваційні методи, цифровий маркетинг, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та адаптацію до економічних трансформацій. Таким чином, ефективність підприємства є не лише показником його прибутковості, а й запорукою стійкого розвитку в умовах сучасних викликів.

Для комплексної оцінки ефективності підприємства використовують різноманітні дані, які відображені в бухгалтерських, фінансових та управлінських звітах. У простих термінах, ефективність вимірює, як результати діяльності підприємства співвідносяться з витраченими ресурсами. Це показник не лише кінцевого результату, а й шляхів, якими цей результат було досягнуто. Для цього зазвичай застосовують відносні показники, які обчислюються на основі отриманих результатів і витрат, пов'язаних з діяльністю підприємства [32].

Оцінка ефективності підприємства є ключовим елементом управління компанією, оскільки результати цієї оцінки можуть слугувати основою для подальшого розвитку. Вони допомагають визначити як стратегічні, так і

тактичні цілі підприємства [12]. Ефективність фінансово-господарської діяльності відображає загальний рівень використання трудових, матеріальних та інших ресурсів, що підкреслює важливість комплексного підходу до аналізу діяльності підприємства (рис. 3.7).

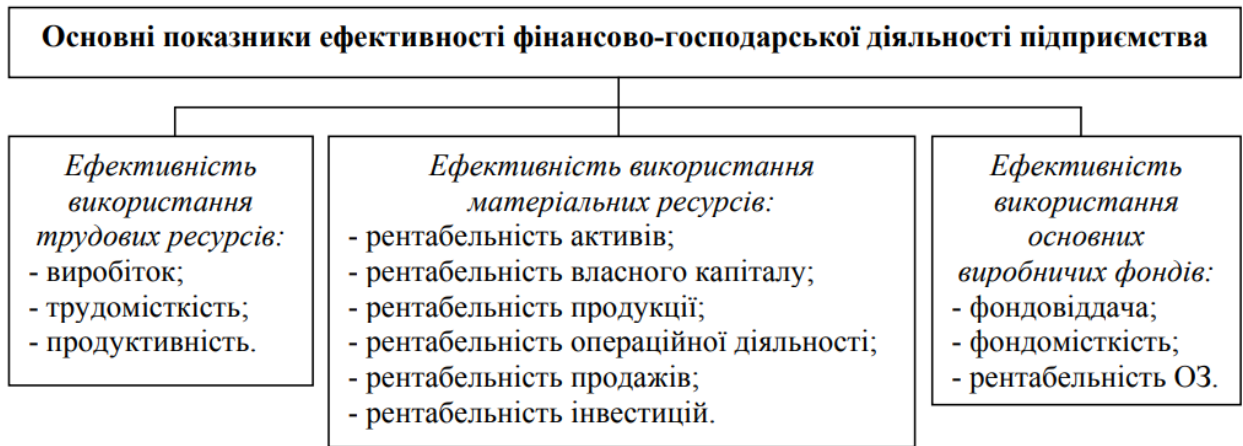

Рис. 3.7. Основні напрямки оцінювання ефективності господарської діяльності підприємства

Такий всебічний аналіз дозволяє виявити як сильні, так і слабкі сторони в управлінні ресурсами, що, в свою чергу, допомагає ухвалювати обґрунтовані рішення для підвищення загальної ефективності. Це, в свою чергу, дає змогу адаптувати стратегії, оптимізувати процеси та забезпечити конкурентоспроможність підприємства в умовах ринкової динаміки.

Оцінювання ефективності господарської діяльності ТОВ «Ліс Центр» проведемо на основі даних додатків А, Б.

Оцінювання ефективності використання основних засобів є критично важливим для розуміння продуктивності підприємства та його фінансового стану. Це аналіз дозволяє виявити, наскільки оптимально використовуються активи, а також визначити їх вплив на загальні витрати та доходи компанії. Застосування відповідних показників, таких як фондовіддача, фондомісткість, допомагає приймати обґрунтовані управлінські рішення для поліпшення ефективності. Регулярне оцінювання цих показників також сприяє своєчасному виявленню проблем і можливостей для інвестування в оновлення або модернізацію основних засобів.

Для оцінювання ефективності використання основних засобів складемо табл. 3.1.

Таблиця 3.1

**Оцінювання ефективності використання основних засобів
ТОВ «Ліс Центр»**

Показники	Тенденція	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Фондовіддача	↑	1222,39	3639,62	33,36
Фондомісткість	↓	0,0008	0,0003	0,0300
Рентабельність основних засобів	↑	8,71	55,36	0,80

З табл. 3.1 видно, що показники фондовіддачі, фондомісткість та рентабельність основних засобів мали протилежну тенденцію до нормативної тенденції показників. Тобто фондовіддача та рентабельність основних засобів зменшилися, фондомісткість – зросла. Це було результатом оновлення та технічного переоснащення основних засобів в 2023 р.

Оцінювання ефективності використання оборотних активів є важливим інструментом для визначення фінансової стійкості підприємства. Цей аналіз допомагає виявити, наскільки раціонально використовуються ресурси, такі як запаси, дебіторська заборгованість і грошові кошти, для забезпечення безперервності виробництва та обігу. Використання показників, таких як оборотність оборотних активів і середній строк обороту, дозволяє підприємству оптимізувати управлінські рішення та підвищити ліквідність.

Для оцінювання ефективності використання оборотних активів складемо табл. 3.2.

Таблиця 3.2

**Оцінювання ефективності використання оборотних активів
ТОВ «Ліс Центр»**

Показники	Тенденція	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Коефіцієнт оборотності	↓	8,30	9,18	5,56
Коефіцієнт завантаженості	↑	0,12	0,11	0,18
Тривалість обороту	↑	44,00	39,78	65,64
Рентабельність оборотних коштів	↑	0,06	0,14	0,13

Результати оцінювання ефективності використання оборотних активів показали, що показники мали таку ж тенденцію, як і нормативна. Зокрема коефіцієнт оборотності знизився, а коефіцієнт завантаженості, тривалість обороту та рентабельність оборотних коштів зросли, що свідчить про ефективне використання оборотних активів на досліджуваному підприємстві.

Оцінювання ефективності використання трудових ресурсів є ключовим аспектом управління, оскільки від нього залежить продуктивність і загальний успіх підприємства. Цей аналіз дозволяє виявити, наскільки ефективно працівники використовують свої навички та час для досягнення цілей підприємства. Використання показників, таких як продуктивність праці та рівень плинності кадрів, допомагає приймати обґрунтовані рішення для оптимізації кадрової політики та підвищення мотивації працівників [13].

Для оцінювання ефективності використання трудових ресурсів складемо табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Оцінювання ефективності використання трудових ресурсів

ТОВ «Ліс Центр»

Показники	Тенденція	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Продуктивність праці	↑	9,27	14,93	11,57
Трудомісткість продукції	↓	0,11	0,07	0,09
Фондоозброєність	↑	0,99	0,61	48,47
Зарплатомісткість продукції	↓	9,26	5,43	7,22

Оцінювання ефективності використання трудових ресурсів ТОВ «Ліс Центр» показало коливання показників продуктивності праці, трудомісткості продукції, фондоозброєності та зарплатомісткості продукції в сторону зростання або зменшення. Найбільше зросла фондоозброєність в результаті оновлення та технічного переоснащення основних засобів в 2023 р. Інші показники в 2023 р. незначною мірою змінилися в протилежну сторону до

нормативної тенденції: продуктивність праці – зменшилася, трудомісткість продукції та зарплатомісткість продукції – зросли.

Оцінювання рентабельності господарської діяльності є важливим індикатором фінансової стабільності та ефективності підприємства. Цей аналіз дозволяє визначити, наскільки вигідно підприємство використовує свої ресурси для генерації прибутку в порівнянні з витратами. Застосування показників рентабельності, таких як рентабельність продажів, активів і власного капіталу, допомагає керівництву приймати обґрунтовані рішення щодо інвестицій та стратегій розвитку.

Для оцінювання рентабельності господарської діяльності складемо табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Оцінювання рентабельності господарської діяльності

ТОВ «Ліс Центр»

Показники	Тенденція	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Рентабельність активів	↑	0,06	0,14	0,11
Рентабельність власного капіталу	↑	47,78	85,12	53,81
Рентабельність продукції	↑	0,72	1,54	2,38
Рентабельність продажу продукції або обороту	↑	0,71	1,52	2,39
Валова рентабельність основної діяльності	↑	1,08	1,89	1,10

Результати оцінювання рентабельності господарської діяльності ТОВ «Ліс Центр» показали, що показники рентабельності мали незначні відхилення стосовно нормативної на кінець 2023 р. Рентабельність активів, власного капіталу та валова рентабельність основної діяльності дещо зменшилися в 2023 р., що свідчить про незначне погіршення ефективності діяльності підприємства. Рентабельність продукції та рентабельність продажу продукції або обороту навпаки зросли, що є позитивною тенденцією в господарській діяльності ТОВ «Ліс Центр».

Оцінювання фінансової стійкості та ліквідності підприємства є критично важливим для визначення його здатності витримувати економічні коливання та фінансові ризики. Цей процес включає аналіз співвідношення власного та позикового капіталу, ліквідності та платоспроможності. Використання показників, таких як коефіцієнт автономії і загальна ліквідність, допомагає виявити сильні та слабкі сторони фінансової структури, що сприяє прийняттю стратегічних управлінських рішень [25].

Для оцінювання фінансової стійкості та ліквідності ТОВ «Ліс Центр» складемо табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Оцінювання фінансової стійкості та ліквідності ТОВ «Ліс Центр»

Показники	Тенденція	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	↑	0,13	0,19	0,09
Коефіцієнт фінансування	↓	0,12	0,16	0,21
Коефіцієнт маневреності	↑	0,95	0,98	0,33
Коефіцієнт покриття	↑	1,13	1,19	1,09
Коефіцієнт швидкої ліквідності	↑	0,84	0,77	0,60
Абсолютна ліквідність	↑	0,001	0,085	0,061

Коефіцієнти фінансової стійкості та ліквідності мали коливання впродовж 2021-2023 рр. порівняно із нормативною тенденцією. Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами, коефіцієнт маневреності, коефіцієнт покриття, коефіцієнт швидкої ліквідності та абсолютна ліквідність зменшилися на кінець 2023 р. порівняно із попереднім роком, що свідчить про незначне погіршення фінансової стійкості та ліквідності підприємства в 2023 р. Коефіцієнт фінансування зріс в 2023 р., що свідчить про незначне зростання залежності підприємства від залучених ресурсів.

Оцінювання ефективності господарської діяльності ТОВ «Ліс Центр» виявляє ключові аспекти фінансової продуктивності та використання ресурсів, що дозволяє підприємству адаптувати свої стратегії для

покращення результатів. Це систематичне аналізування сприяє не лише підвищенню прибутковості, але й зміцненню конкурентних позицій на ринку.

Висновки до розділу 3

Аналіз основних показників господарської діяльності підприємства за допомогою горизонтального та вертикального аналізу є важливим етапом у фінансовій оцінці. Горизонтальний аналіз дозволяє виявити зміни в ключових показниках протягом певного часу, що дає можливість виявити позитивні або негативні тренди у розвитку підприємства. Натомість вертикальний аналіз фокусується на структурі фінансової звітності, дозволяючи зрозуміти, яку частку кожен елемент займає в загальному обсязі. Поєднання цих двох методів забезпечує глибоке розуміння фінансового стану компанії, виявляє її сильні та слабкі сторони, що, в свою чергу, сприяє більш ефективному управлінню та стратегічному плануванню.

Оцінювання ефективності господарської діяльності ТОВ «Ліс Центр» є важливим етапом для розуміння його фінансового стану та загальної продуктивності. Аналіз показників, таких як рентабельність, ефективність використання ресурсів та фінансова стійкість, дозволяє виявити ключові аспекти діяльності підприємства та його потенціал для подальшого розвитку. В результаті, систематичне оцінювання цих показників сприятиме прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, що підвищить конкурентоспроможність ТОВ «Ліс Центр» на ринку та забезпечить його стабільний ріст у майбутньому.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1. Охорона праці на ТОВ «Ліс Центр»

На ТОВ «Ліс Центр» служба охорони праці має вирішальне значення для створення безпечних і здорових умов праці для всіх співробітників. Її основні завдання полягають у розробці та реалізації заходів, спрямованих на запобігання нещасним випадкам і професійним захворюванням, а також у забезпеченні відповідності всіх робочих процесів стандартам безпеки. Створення служби охорони праці є стратегічним кроком для підвищення загального рівня безпеки на підприємстві та зменшення ризиків для працівників [10]. Це дозволяє системно підходити до вирішення питань безпеки, впроваджувати сучасні методи управління ризиками та забезпечувати належний контроль за виконанням норм охорони праці. Таким чином, служба сприяє створенню здорового і безпечного робочого середовища, що підвищує ефективність праці та добробут співробітників.

Головною метою служби охорони праці на ТОВ «Ліс Центр» є захист здоров'я та безпеки працівників. Для цього служба проводить аналіз робочих процесів для виявлення потенційних загроз, організовує інструктажі з безпеки, забезпечує регулярні медичні огляди та контролює дотримання норм охорони праці.

Служба також реалізує комплексні заходи з управління охороною праці, які включають розробку і впровадження програм і політик безпеки, аналіз нещасних випадків та їх причин, аудит безпеки для виявлення слабких місць у системі охорони праці. Окрім того, вона відповідає за ведення документації в цій сфері та надає консультації співробітникам щодо питань безпеки і гігієни праці.

Планування заходів з охорони праці є важливим аспектом роботи служби. Це включає створення річних і довгострокових планів дій, орієнтованих на поліпшення безпеки та здоров'я працівників, з урахуванням ризиків, пов'язаних із конкретними видами діяльності. Планування є постійним процесом, спрямованим на запобігання ризикам і покращення умов праці відповідно до сучасних стандартів безпеки.

Фінансування охорони праці є пріоритетним завданням [44]. Підприємство виділяє кошти для проведення необхідних заходів, придбання відповідного обладнання та навчання працівників у сфері безпеки. Це важливий елемент стратегії управління ризиками та забезпечення сталого розвитку підприємства через підтримку здоров'я і безпеки працівників.

Для ТОВ «Ліс Центр» витрати на охорону праці становлять не менше 0,5 відсотка від суми реалізованої продукції (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Витрати на фінансування заходів охорони праці на ТОВ «Ліс Центр»

Обсяг реалізованої продукції, тис.грн.		Сума фінансування (0,5%), тис.грн.		Абсолютне відхилення, тис.грн
2022	2023	2022	2023	2022-2023
31300,7	24254,5	156,50	121,27	-35,23

Дані табл. 4.1 засвідчили про зменшення фінансування заходів охорони праці на ТОВ «Ліс Центр» в 2023 р. порівняно з 2022 р. на 35,23 тис. грн., що зумовлено коливанням обсягів продажу готової продукції.

Кошти фонду охорони праці підприємство витрачає на придбання спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту. Також ці кошти використовуються для усунення впливу небезпечних і шкідливих виробничих факторів на працівників. Крім того, фонд забезпечує спеціальне харчування для працівників, які працюють в умовах, що становлять небезпеку для їхнього здоров'я.

4.2. Дослідження стійкості роботи товариства в умовах надзвичайних ситуацій

Дослідження стійкості суспільства в умовах надзвичайних ситуацій є важливим аспектом, що дозволяє оцінити, як соціальні, економічні та технологічні системи можуть адаптуватися до екстремальних умов. Надзвичайні ситуації, такі як природні катастрофи, техногенні аварії або соціальні кризи, можуть суттєво порушити нормальне функціонування суспільства. Тому вивчення цього питання дозволяє краще підготуватися до таких подій і зменшити їх негативні наслідки для людей, економіки та інфраструктури [48].

Надзвичайні ситуації можуть мати різні форми — від природних катастроф (землетруси, повені, урагани) до техногенних аварій (вибухи на підприємствах, радіаційні катастрофи) та соціальних чи політичних криз (війни, соціальні заворушення). Вони можуть призвести до величезних економічних втрат, людських жертв, пошкодження інфраструктури та порушення соціального порядку. Важливо розуміти, як кожна з цих ситуацій впливає на різні аспекти суспільства та які фактори сприяють його стійкості.

Стійкість суспільства можна визначити як його здатність витримувати вплив надзвичайних ситуацій і швидко відновлюватися після них. Існують різні моделі стійкості, які враховують соціальні, економічні та психологічні аспекти. Наприклад, соціологічні теорії стійкості акцентують на здатності спільнот до адаптації, а економічні — на відновленні та підтримці виробничих процесів. Інфраструктурні аспекти стійкості зосереджуються на функціонуванні критичних об'єктів і систем.

Економічна стійкість є важливою складовою стійкості суспільства. Під час надзвичайних ситуацій можуть статися порушення у виробничих ланцюгах, зниження рівня доходів населення, інфляція та інші негативні економічні наслідки. Відновлення економіки після катастрофи вимагає вкладу як з боку держави, так і приватного сектору. Розробка ефективних

економічних стратегій для таких періодів включає створення резервів, інвестиції в відновлення та адаптацію нових технологій для мінімізації економічних втрат.

Соціальна стійкість стосується здатності суспільства зберігати соціальну згуртованість, порядок та безпеку в умовах стресу. Це включає взаємодію між різними соціальними групами, здатність до співпраці і взаємної підтримки. Соціальна стійкість також передбачає забезпечення базових потреб людей (житло, харчування, охорона здоров'я) навіть у кризових умовах. Ключовим є підтримання стабільності на рівні громад, де відбувається основна взаємодія між людьми в умовах надзвичайних ситуацій.

Психологічна стійкість — це здатність окремих осіб і спільнот справлятися з кризовими ситуаціями, зберігати моральний дух і відновлювати психологічний баланс. В умовах катастроф чи тривалих криз люди можуть відчувати стрес, тривогу, депресію. Психологічна допомога та підтримка є важливими для збереження соціального порядку та допомоги людям у відновленні після травмуючих подій. Створення системи підтримки постраждалих є важливою складовою стійкості суспільства в умовах криз.

Інфраструктура суспільства — це основа його функціонування, і її стійкість є критично важливою в умовах надзвичайних ситуацій. Важливими аспектами є енергетичні мережі, транспортна система, комунальні служби, медичні установи, зв'язок. Порушення або руйнування інфраструктури може паралізувати більшу частину суспільства. Стійкість інфраструктури передбачає не лише її швидке відновлення, а й передбачення можливих загроз та запобігання їх наслідкам через інновації та модернізацію.

Оцінка ризиків і планування на випадок надзвичайних ситуацій

Оцінка ризиків є важливою складовою планування стійкості. Вона передбачає ідентифікацію потенційних загроз та вразливих точок у соціальній, економічній та інфраструктурній системах. Моделювання надзвичайних ситуацій дозволяє оцінити масштаби потенційних криз та розробити стратегії для зменшення їх наслідків. Планування повинно

включати створення запасів, розробку евакуаційних планів, навчання населення, а також створення механізмів для швидкої реакції державних і приватних структур на кризові ситуації.

Висновки до розділу 4

Служба охорони праці на ТОВ «Ліс Центр» створена для реалізації правових, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних, соціально-економічних та лікувально-профілактичних заходів. На кінець 2023 року фінансування заходів охорони праці на підприємстві зменшилося на 35,23 тис. грн у порівнянні з 2022 роком, що безпосередньо пов'язано зі скороченням обсягів реалізації продукції.

Дослідження стійкості суспільства в умовах надзвичайних ситуацій показує, що комплексний підхід до вирішення проблем є найбільш ефективним. Важливо розвивати економічні, соціальні та інфраструктурні стратегії для мінімізації наслідків катастроф. Підготовка до надзвичайних ситуацій повинна включати як інвестиції в інфраструктуру, так і підтримку психологічної стійкості населення. Крім того, важлива координація дій на всіх рівнях — від місцевих органів влади до міжнародних організацій. Тільки таким чином можна забезпечити максимальну стійкість суспільства в умовах криз.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Господарські процеси формують основу функціонування підприємства, забезпечуючи послідовність виконання ключових економічних операцій. Вони охоплюють етапи планування, організації, управління та контролю ресурсів, що дає можливість підприємству не лише ефективно використовувати наявні активи, але й адаптуватися до змінюваних умов ринку. Належна організація цих процесів сприяє зниженню витрат, підвищенню продуктивності та поліпшенню якості продукції, що, в свою чергу, зміцнює конкурентні позиції компанії.

Облік і аналіз господарських процесів є критично важливими для прийняття управлінських рішень. Систематичний облік економічних операцій дозволяє отримати достовірну інформацію про фінансовий стан підприємства, а аналіз виявляє як позитивні, так і негативні тенденції в його діяльності. Це дає змогу не лише оцінити ефективність вже реалізованих рішень, але й розробити рекомендації для вдосконалення процесів у майбутньому. Таким чином, інтеграція обліку і аналізу господарських процесів є основою для стратегічного планування і забезпечення сталого розвитку підприємства.

ТОВ «Ліс Центр» було створено в 2020 році і функціонує в галузі лісопильного та стругального виробництва. Підприємство спеціалізується в напрямку первинної переробки деревини (бука). Господарські процеси досліджуваного підприємства включають усі етапи лісопильного та стругального виробництва, тобто від лісокористування до виготовлення готової продукції.

Реалізація продукції ТОВ «Ліс Центр» здійснюється українським компаніям. Крім цього, експортерами є Італія, Польща, Болгарія, Румунія, Туреччина, Об'єднані Арабські Емірати, В'єтнам, Саудівська Аравія, Індія, Китай та інші країни. Обсяги чистого доходу від реалізації продукції мають

позитивну динаміку. Підприємство повністю покриває витрати діяльності, отримуючи позитивний фінансовий результат – чистий прибуток.

Облік процесу постачання підприємства передбачає систематичний підхід до реєстрації, контролю та аналізу всіх операцій, пов'язаних із придбанням матеріальних ресурсів. Методичні аспекти цього обліку включають розробку і впровадження облікової політики, яка визначає правила та процедури, що регулюють облік запасів, а також формати документів, які використовуються для фіксації господарських операцій. Всі процеси, пов'язані з закупівлею, повинні бути документально підтверджені, що включає рахунки-фактури, накладні, акти приймання та інші супровідні документи. Це забезпечує прозорість і точність даних обліку. Важливо правильно враховувати всі витрати, пов'язані з постачанням, такі як транспортні витрати, витрати на зберігання і страхування. Вони повинні включатися у первісну вартість запасів. Регулярний моніторинг залишків матеріальних ресурсів, а також аналіз даних про закупівлі дозволяє виявляти можливості для оптимізації витрат та підвищення ефективності управління запасами. Підприємства повинні формувати звіти про запаси та постачання, що дозволяє керівництву приймати обґрунтовані рішення на основі аналітичних даних. Ефективний облік процесу постачання є запорукою належного управління ресурсами, що, у свою чергу, сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

Первинний, синтетичний та аналітичний облік процесу виробництва є невід'ємними складовими системи управління підприємством. Первинний облік забезпечує фіксацію всіх початкових даних, що стосуються витрат на виробництво, зокрема матеріалів, праці та інших ресурсів. Ця інформація формує основу для подальшого аналізу, дозволяючи точно відстежувати витрати та ефективність використання ресурсів на всіх етапах виробничого процесу. Синтетичний облік, у свою чергу, узагальнює дані первинного обліку, надаючи підприємству цілісну картину фінансових результатів. Аналітичний облік детально розглядає окремі аспекти виробництва, що дає

змогу проводити глибокий аналіз продуктивності, виявляти резерви зниження витрат та підвищення ефективності. Завдяки інтеграції цих трьох видів обліку підприємства можуть оперативно реагувати на зміни в умовах ринку, що сприяє їх конкурентоспроможності та стабільному розвитку.

Удосконалення первинного, синтетичного та аналітичного обліку процесу виробництва може бути досягнуте через впровадження автоматизованих систем обліку. Це дозволить значно зменшити ризик людських помилок, підвищити точність даних і оперативність їх обробки, що в свою чергу сприятиме більш ефективному управлінню виробничими ресурсами. Використання сучасних програмних рішень забезпечить можливість інтеграції даних з різних підрозділів підприємства, що полегшить доступ до інформації та її аналіз. Регулярний аналіз та оновлення облікових політик відповідно до змін у законодавстві, технологіях та ринкових умовах також є важливими аспектами удосконалення облікових процесів. Це дозволить підприємствам залишатися конкурентоспроможними та відповідати сучасним вимогам.

Методика та організація обліку процесу реалізації підприємства мають ключове значення для забезпечення прозорості та ефективності управлінських рішень. Вони включають в себе систематичний підхід до фіксації всіх етапів реалізації продукції, надання послуг, виконання робіт починаючи від планування до фактичних продажів. Правильна організація обліку дозволяє підприємствам не лише відстежувати обсяги продажу, але й аналізувати динаміку ринку, оцінювати ефективність маркетингових стратегій та виявляти можливості для оптимізації витрат. Таким чином, чітка методика обліку сприяє підвищенню фінансової стабільності підприємства.

Крім того, сучасні інформаційні технології значно полегшують процес обліку та аналізу реалізації. Впровадження автоматизованих систем обліку дозволяє зменшити ризик помилок, прискорити процеси збору та обробки даних, а також забезпечити доступ до актуальної інформації в режимі реального часу. Це, в свою чергу, сприяє більш швидкому реагуванню на

зміни в попиті та ринкових умовах, що є важливим фактором для підтримки конкурентоспроможності підприємства в умовах динамічного бізнес-середовища.

Аналіз основних показників господарської діяльності підприємства через горизонтальний і вертикальний аналіз є необхідним для всебічної оцінки фінансової стабільності та ефективності роботи компанії. Горизонтальний аналіз надає інформацію про динаміку показників, що дозволяє виявити зміни в їх розвитку, тоді як вертикальний аналіз підкреслює структуру активів і пасивів на певний момент, що допомагає зрозуміти, як підприємство використовує свої ресурси. Разом ці методи створюють цілісну картину фінансового стану, що дозволяє управлінцям приймати обґрунтовані рішення, адаптувати стратегії та підвищувати конкурентоспроможність у швидко змінюваному ринковому середовищі.

Складові активів ТОВ «Ліс Центр» протягом 2021-2023 років збільшилися завдяки успішній господарській діяльності. Зростання основних засобів зумовлене їх оновленням та технічним переоснащенням, що позитивно вплинуло на результати роботи підприємства. Однак, зростання дебіторської заборгованості, яке виникло внаслідок реалізації продукції, може свідчити про зниження платоспроможності клієнтів і відповідно самого підприємства в очах контрагентів. У складі запасів у 2020-2021 роках переважала готова продукція, що відповідає основному напрямку діяльності ТОВ «Ліс Центр» – лісопильному та стругальному виробництву. У 2022-2023 роках обсяги готової продукції зменшилися, натомість зросли інші види запасів через незначне падіння продажів.

У загальній сумі активів частка дебіторської заборгованості зменшилася, тоді як питома вага запасів і основних засобів зросла протягом 2021-2023 років. У 2021 році частка готової продукції в запасах становила 100%, але в 2022 році зменшилася до 35,12% через зниження обсягів виробництва і реалізації залишків. У 2023 році частка готової продукції знову

зросла до 68,17%, що свідчить про зменшення обсягів продажу, хоча чистий прибуток у 2023 році зріс.

Динаміка джерел формування активів ТОВ «Ліс Центр» у 2021-2023 роках демонструє зростаючу тенденцію. Позитивним є збільшення додаткового капіталу та нерозподіленого прибутку, що є результатом ефективної діяльності підприємства. Однак зростання кредиторської заборгованості за товари та перед бюджетом на кінець 2023 року є негативним фактором, оскільки вказує на зменшення можливостей підприємства виконувати короткострокові зобов'язання. Ці зобов'язання виникають під час закупівлі товарно-матеріальних цінностей у постачальників та сплати податків під час реалізації продукції. На кінець 2023 року поточні зобов'язання зменшилися, а частка додаткового капіталу у структурі джерел формування активів зросла до 9,36%. Частка нерозподіленого прибутку коливалася протягом 2021-2023 років, проте в цілому демонструє позитивну тенденцію.

Оцінювання ефективності господарської діяльності ТОВ «Ліс Центр» дозволяє виявити сильні та слабкі сторони підприємства, а також визначити можливості для оптимізації процесів. Аналіз фінансових показників, таких як оборотність активів і використання трудових ресурсів, надає цінну інформацію для стратегічного планування і управлінських рішень. Високий рівень ефективності не лише підвищує прибутковість підприємства, але й сприяє її стабільності у конкурентному середовищі, що є критично важливим для забезпечення сталого розвитку в умовах змінного ринку.

Показники фондівддачі, фондомісткості та рентабельності основних засобів мали протилежну тенденцію до нормативної тенденції показників. Тобто фондівддача та рентабельність основних засобів зменшилися, фондомісткість – зросла. Це було результатом оновлення та технічного переоснащення основних засобів в 2023 р. Результати оцінювання ефективності використання оборотних активів показали, що показники мали таку ж тенденцію, як і нормативна. Зокрема коефіцієнт оборотності знизився,

а коефіцієнт завантаженості, тривалість обороту та рентабельність оборотних коштів зросли, що свідчить про ефективне використання оборотних активів на досліджуваному підприємстві. Оцінювання ефективності використання трудових ресурсів ТОВ «Ліс Центр» показало коливання показників продуктивності праці, трудомісткості продукції, фондоозброєності та зарплатомісткості продукції в сторону зростання або зменшення. Найбільше зросла фондоозброєність в результаті оновлення та технічного переоснащення основних засобів в 2023 р. Інші показники в 2023 р. незначною мірою змінилися в протилежну сторону до нормативної тенденції: продуктивність праці – зменшилася, трудомісткість продукції та зарплатомісткість продукції – зросли.

Результати оцінювання рентабельності господарської діяльності ТОВ «Ліс Центр» показали, що показники рентабельності мали незначні відхилення стосовно нормативної на кінець 2023 р. Рентабельність активів, власного капіталу та валова рентабельність основної діяльності дещо зменшилися в 2023 р., що свідчить про незначне погіршення ефективності діяльності підприємства. Рентабельність продукції та рентабельність продажу продукції або обороту навпаки зросли, що є позитивною тенденцією в господарській діяльності ТОВ «Ліс Центр».

Коефіцієнти фінансової стійкості та ліквідності мали коливання впродовж 2021-2023 рр. порівняно із нормативною тенденцією. Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами, коефіцієнт маневреності, коефіцієнт покриття, коефіцієнт швидкої ліквідності та абсолютна ліквідність зменшилися на кінець 2023 р. порівняно із попереднім роком, що свідчить про незначне погіршення фінансової стійкості та ліквідності підприємства в 2023 р. Коефіцієнт фінансування зріс в 2023 р., що свідчить про незначне зростання залежності підприємства від залучених ресурсів.

Служба охорони праці на ТОВ «Ліс Центр» створена для реалізації правових, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних, соціально-економічних та лікувально-профілактичних заходів. На кінець 2023 року

фінансування заходів охорони праці на підприємстві зменшилося на 35,23 тис. грн у порівнянні з 2022 роком, що безпосередньо пов'язано зі скороченням обсягів реалізації продукції.

Дослідження стійкості суспільства в умовах надзвичайних ситуацій показує, що комплексний підхід до вирішення проблем є найбільш ефективним. Важливо розвивати економічні, соціальні та інфраструктурні стратегії для мінімізації наслідків катастроф. Підготовка до надзвичайних ситуацій повинна включати як інвестиції в інфраструктуру, так і підтримку психологічної стійкості населення. Крім того, важлива координація дій на всіх рівнях — від місцевих органів влади до міжнародних організацій. Тільки таким чином можна забезпечити максимальну стійкість суспільства в умовах криз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барановська С. П. Обліково-аналітичне забезпечення як невід’ємна складова управління підприємством. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку: збірник наукових праць. Львів : Львівська політехніка, 2012. С. 8–11.
2. Богомаз Д. Організація обліку процесу реалізації готової продукції. Фінансові інструменти регіонального розвитку: Збірник праць учасників VIII Всеукр. наук.-практ. конф. (3 листопада 2022 р.). Житомир: Поліський національний університет, 2022. 340 с. С. 301–305.
3. Бруханський Р.Ф. Модернізація обліково-інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств: колективна монографія: у 2-х т. Дніпропетровськ : Герда, 2013. С. 21–34.
4. Будько О.В. Класифікація обліково-аналітичної інформації з метою інформаційного забезпечення управління сталим розвитком підприємства. Інноваційна економіка. 2015. № 1 (56). С. 207–212.
5. Бурова Т. Облік і аудит собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг): теорія та удосконалення. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Економічні науки. 2019. № 1. С. 81-85.
6. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 388 с.
7. Бухгалтерський облік. Основи теорії та практики. Підручник / А. Г. Загородній, Г. О. Партин, Л. М. Пилипенко, Т. І. Партин, О. І. Тивончук. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. 416 с.
8. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І. Основи цивільного захисту: Навч. посібник. Львів, «ЛВК», 2015. 384 с.
9. Васільєва Л. М., Бондарчук Н. В., Міньковська А. В. Економічна сутність процесу реалізації як об’єкту бухгалтерського обліку. Modern

- Economics. 2021. № 29. С. 35–39. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V29\(2021\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V29(2021)-06) (дата звернення 04.11.2024)
10. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці: Підручник. Київ: Каравела, 2008. 548 с.
 11. Голячук Н. Обліково-аналітичне забезпечення як важлива складова управління підприємством. Економічний аналіз. 2010. № 6. С. 408–410.
 12. Гречко А. В., Гречухін А. С. Оцінка ефективності виробничої діяльності підприємства. Ефективна економіка. 2016. №1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2016/44.pdf (дата звернення 16.10.2024).
 13. Данилюк М.О. Метешоп І.М., Войтків Л.С., Паневник Т.М., Буй Ю.В. Економічний аналіз: навч. посіб. ІФНТУНГ: Івано-Франківськ. 2018. 316с.
 14. Дерій В. А., Гуменна-Дерій М. В. Управлінський облік і аналіз бізнес-процесів у підприємстві. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2018. Вип. 2 (40). С. 1218.
 15. Дужич К. Особливості обліку реалізації готової продукції. Проблеми та перспективи розвитку економіки України: погляд молоді : Матер. XIV Всеукр. наук.-практ. конф. (20 квітня 2022 р. м. Черкаси). Черкаси: ЧДБК, 2022. 194 с. С. 95–96. URL: http://csbc.edu.ua/documents/student/2801_1.pdf#page=95 (дата звернення 10.11.2024).
 16. Євтушевська О. О., Горбатюк І.С. Організація обліку реалізації готової продукції/ Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття : матер. IX Міжнар.наук.-практ. конф., 19-20 жовт. 2021 р., м. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2021. 369 с. С. 228–231.
 17. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава: РВВД ПДАА, 2018. 290 с.

18. Живко З. Б. Системний підхід до управлінського процесу підприємства: інформаційні технології та взаємодія підсистем безпеки. Науковий вісник ЛДУВС. Серія економічна. 2013. Вип. 1. С. 230–237.
19. Жиглей І. В., Лайчук С. М. Раціоналізація документообігу під час організації бухгалтерського обліку. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2020. Вип. 1 (45). С. 17-23.
20. Загородній А. Г. Система обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2007. № 5 (76). С. 94–102.
21. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 28.10.2024).
22. Королук Т. Діджиталізація документообігу в обліку. Розвиток соціально-економічних систем в геоeкономічному просторі: збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 19 травня, 2023 р.). Тернопіль, ФОП Паляниця В.А., 2023. 142 с. С. 79–81.
23. Королук Т. Електронний документообіг в обліковій системі підприємства. Розвиток соціально-економічних систем в геоeкономічному просторі: колективна монографія / за ред. д.е.н., проф. С.М. Співака. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2024. 318 с. С. 17-48.
24. Королук Т. М. Облік в управлінні підприємством в умовах цифрової економіки / Королук Тетяна Миколаївна, Співак Сергій Михайлович, Ратинський Вадим Віталійович // ГЕВ. — Т. : ТНТУ, 2023. — Том 85. — № 6. — С. 88–96.
25. Королук Т. М., Мазуренок О. Р. Діджиталізація діяльності підприємств: тенденції, цифровий облік, перспективи. Галицький економічний вісник. 2021. Том 70. № 3. С. 59–70.

26. Королук Т. Оцінка фінансової стійкості та визначення умов платоспроможності акціонерних товариств пивоварної промисловості. Галицький економічний вісник. 2009. № 1. С. 130-135.
27. Королук Т. Сутність, значення та обліково-інформаційне забезпечення процесу контролінгу / Т. Королук, С. Співак // Галицький економічний вісник. — Т. : ТНТУ, 2022. — Том 78-79. — № 5-6. — С. 58–64.
28. Королук Т., Краузе О. Первинні документи в бухгалтерському обліку підприємства в умовах цифрової економіки. Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, цифровізація та інновації: колективна монографія / за ред. д.е.н., проф. О. А. Сороківської. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2024. С. 26-35.
29. Королук Т., Співак С., Капустяк Р. Організаційні аспекти бухгалтерського обліку на підприємстві. Галицький економічний вісник. 2024. Том 89. № 4. С. 63-69. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.04.063
30. Королук Т.М. Документообіг в інформаційній системі управління підприємством. Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституціональних змін : зб. матер. Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) (м. Полтава, 22 жовтня 2020 р.). / за ред. Пилипенко К.А. Полтава : ПДАА, 2020. 785 с. С. 297-301.
31. Королук Т.М. Цифрова трансформація інформаційних процесів: досвід вітчизняних підприємств. Соціально-компетентне управління корпораціями в умовах поведінкової економіки: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (18 лютого 2021 р.) / відп. ред. О.М. Павлова, К. В. Павлов, Л. В. Шостак, А. М. Лялюк. Луцьк, 2021. 565 с. С. 338-340.
32. Лобода Н. О., Чабанюк О. М. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Київ : Алерта, 2022. 224 с.
33. Ляхович Г. І., Зарудна Н. Я., Кундеус О. М., Яковець Т. А. Облік і правове забезпечення господарських процесів підприємства: навчальний посібник. Тернопіль: КРОК, 2017. 343 с.

34. Нагайчук В. В. Обліково-аналітичне забезпечення як основне джерело інформації для прийняття управлінських рішень. Економіка АПК. 2010. № 1. С. 25-27.
35. Насібова О. В., Шипенко А. А. Методичні підходи фінансового аналізу підприємства. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. 2019. Вип. 206 «Економічні науки». С. 35-44.
36. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 21.10.2023).
37. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 18.10.2024).
38. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 18.10.2024).
39. Оляднічук Н. В., Підлубна О. Д. Обліково-аналітичне забезпечення економічної діяльності суб'єкта підприємництва. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2020. Випуск 33. Частина 2. С. 16-21.
40. Осадча Г. Г., Темчишина Ю. Л., Насідзе Д. Облік готової продукції та його науково-методичні аспекти на сучасному промисловому підприємстві. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 16. С. 894–898.
41. Основи бухгалтерського обліку: навч. посіб. / В.К. Орлова та ін. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2021. 232 с.

42. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення: 23.10.2023).
43. Правдюк Н. Л., Коваль Л. В., Коваль О. В. Облікова політика підприємств: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2020. 47 с.
44. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 20.10.2023).
45. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> (дата звернення: 15.11.2024).
46. Ратинський В.В., Співак С.М. Синькевич Н.І. Розвиток економічного аналізу в Україні в контексті цифрової економіки. Електронний журнал "Ефективна економіка". - №7. 2023. С. 1-16.
47. Рязанова Н. О. Бухгалтерський облік : навчально-методичний посібник. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2022. 287 с.
48. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. Київ : Знання, 2004. 654 с.
49. Скаско О. І. Організація обліку процесу реалізації готової продукції. Формування ринкової економіки в Україні: збірник наук. праць Львівського національного університету імені І. Франка. Львів, 2019. №41. С. 382–390.
50. Співак С., Королюк Т., Ковальчук І., Шаюк М. Особливості складання звітності підприємств в умовах цифрової економіки. Галицький економічний вісник. 2024. Том 91. № 6. С. 87-94. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.06.087

- 51.Співак С. Діджиталізація процесів бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] / Сергій Співак, Діана Панчишин, Михайло Скочиляс, Катерина Яремчук // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2021. — Вип. 2 (25). — С. 113-119. — Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21ssmpbo.pdf>
- 52.Співак С. М. Оцінка та управління ризиками як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємства – 2020. – с. 159-162. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/11/2020-4t3-27.pdf>
- 53.Співак С. Роль комп'ютерних програм для аналізу фінансово-господарського стану підприємства [Електронний ресурс] / Сергій Співак, Ірина Дідик, Тарас Скурський, Ольга Житко // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2021. — Вип. 2 (25). — С. 702-707. —
— Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21ssmgsp.pdf>
- 54.Співак С. Управління конкурентоспроможністю підприємства в сучасних умовах [Електронний ресурс] / Сергій Співак // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2014. — Вип. 1 (10). — С. 287-293. —
— Режим доступу до журн.: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2014/14ssmvsu.pdf>.
- 55.Співак С., Королюк Т., Дерейчук О. Організаційні аспекти та інформаційне забезпечення процесу формування звітності підприємств. Галицький економічний вісник. 2024. Том 87. № 2. С. 116-121. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.02.116
- 56.Співак С., Мариняк Б. Особливості формування стратегії розвитку підприємств в умовах війни. Економічний аналіз. 2023. Том 33. № 4. С. 59-65. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.04.059>
57. Стручок В.С. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Методичний посібник для здобувачів освітнього ступеня «магістр» всіх спеціальностей денної

- та заочної (дистанційної) форм навчання. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2022. 156 с.
58. Стручок В.С. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Методичний посібник для здобувачів освітнього ступеня «магістр» всіх спеціальностей денної та заочної (дистанційної) форм навчання. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2022. 156 с.
59. Ткаченко Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Друге видання, доповн. і переробл. Київ: Алерта, 2020. 192 с.
60. ТОВ «Ліс Центр». YouControl: веб-сайт. https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/43611514/ (дата звернення 16.10.2024).
61. ТОВ «Ліс Центр»: веб-сайт. URL: <https://www.etk.ua/> (дата звернення 16.10.2024).
62. Чабанюк О.М., Лобода Н.О. Бухгалтерський облік: у схемах і таблицях: Навчальний посібник. Київ: Алерта, 2023. 212 с.
63. Чайка Т. Ю., Лошакова С. Є., Водоріз С.Я. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності. Економіка і суспільство. 2018. № 15. https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/139.pdf (дата звернення: 15.11.2024).
64. Югас Е. Ф. Економічна сутність договірних відносин підприємства та форми розрахунків з постачальниками і підрядниками: URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17_2/Yugas (дата звернення: 15.11.2024).
65. Mazurenok O., Korolyuk T. Evaluation of the Effectiveness of the Application of Information and Communication Component in the Formation of Entrepreneurial Competence of Economists. 11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies, ACIT 2021 – Proceedings. 2021. pp. 342-345.

- 66.S. Spivak, I. Spivak and S. Krepych, "Estimating the Competitiveness Level of Enterprises Based on the Functional Effectiveness Model," *2020 10th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Deggendorf, Germany, 2020, pp. 662-665, doi: 10.1109/ACIT49673.2020.9208969.
- 67.S. Spivak, S. Krepych, I. Spivak, R. Brukhanskyi and U. Tkach, "Analysis of Tax Burden in Ukraine in the Context of European Integration," *2021 11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Deggendorf, Germany, 2021, pp. 385-388, doi: 10.1109/ACIT52158.2021.9548630.
- 68.S. Spivak, T. Korolyuk, I. Spivak, S. Krepych, B. Nita and R. Brukhanskyi, "Construction of a Conceptual Model of the Accounting and Analytical System of Report Formation Under IFRS," *2023 13th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Wrocław, Poland, 2023, pp. 206-210, doi: 10.1109/ACIT58437.2023.10275676.
- 69.T. Korolyuk, S. Spivak, B. Seniv, M. Stetsko, M. Horodetskyi and A. Ivanova, "Advantages of Blockchain for Efficient Electronic Documents Flow in the Enterprise Accounting System," *2024 14th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Ceske Budejovice, Czech Republic, 2024, pp. 434-438, doi: 10.1109/ACIT62333.2024.10712495.
- 70.Yekimov S., Sokoly I., Korolyuk T., Masenko A., Grankina N. Building the potential of an agricultural enterprise. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science 677(2), 022075, 2021.